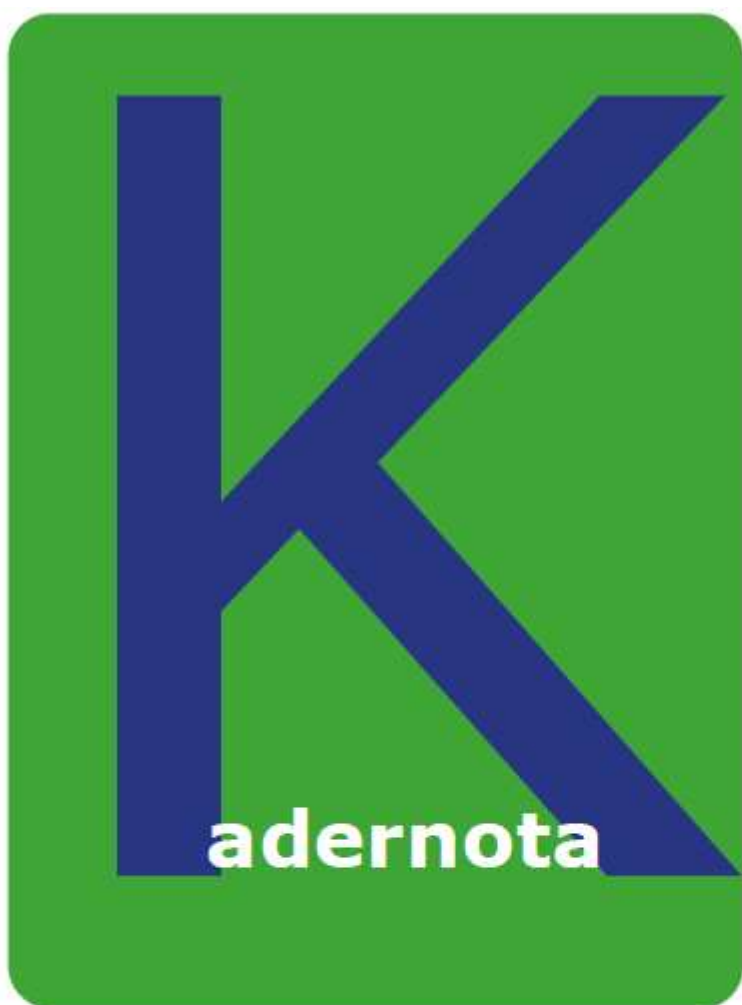

2021

Gemeente MONTFERLAND

KADERNOTA 2021

T.B.V. DE BEGROTING 2021
EN DE MEERJARENRAMING 2022 - 2024

Inhoudsopgave

1. INLEIDING.....	7
1.1 Doel Kadernota 2021	7
1.2 Samenvatting.....	8
1.3 Leeswijzer.....	12
2. STRATEGISCHE THEMA'S.....	15
2.1 Coalitieprogramma 2018 - 2022	15
2.2 Nieuw beleid	26
2.3 Interbestuurlijk Programma	32
2.4 Overige ontwikkelingen	34
2.5 Stand van zaken Hervormingen	38
2.6 Bouwgrondexploitaties woningbouw en bedrijventerreinen	41
2.7 Woonlasten 2021 – 2024	41
3. FINANCIËLE KADERS	45
3.1 Financieel meerjarenperspectief 2021 – 2024.....	45
3.2 Vermogen.....	53
3.3 Strategisch financieel beleid	57
3.3.1 Vermogen.....	58
4 UITGANGSPUNTEN (MEERJAREN)BEGROTING 2021 – 2024.....	61
5. BESLUIT TOT VASTSTELLING VAN DE KADERNOTA.....	69

I nleiding

1.2 Samenvatting

De saldi van de Kadernota geven aanleiding tot beschouwing van onze financiële positie.

Begrotingssaldi Kadernota 2021 - 2024

(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)

	2021	2022	2023	2024
Saldi cf begroting 2020-2023 (incl. hervormingen en de 2e begrotingswijziging)	725	999	1.420	1.420
Financiële mutaties Kadernota 2021	-3.819	-3.155	-2.183	-3.644
Saldi Kadernota 2021 - 2024	-3.094	-2.156	-763	-2.224

De conclusie is dat ons uitgavenpatroon meerjarig niet (meer) aansluit op de middelen die we jaarlijks ontvangen. Anders gezegd: de begrotingsuitkomsten meerjarig laten diep rode cijfers zien. Dat gebeurt nadat we aanvankelijk in 2019 hervormingen in het Sociaal Domein en op de overige taakvelden hebben doorgevoerd en dachten hiermee meerjarig een sluitende begroting te kunnen presenteren.

Even voor de duidelijkheid: de realisering van de hervormingen oplopend tot afgerond € 2,8 mln. in 2023 dient nog daadwerkelijk gerealiseerd te worden.

Ogenschijnlijk zijn de tekorten procentueel te relativiseren (nog geen 5% op onze totale begroting). Dat is schijn. Wat zich steeds meer wrekt is de slinkende autonomie voor de gemeente. Met andere woorden: veel medebewind, veel vaste verplichtingen. Onderzoek toont aan dat 80 tot 90% van de lokale agenda wordt bepaald door taken die in medebewind worden uitgevoerd. Anders gezegd: noodzakelijke bezuinigingen kunnen (theoretisch) worden gevonden in een steeds kleiner deel van de begroting. Dan hebben we het vrijwel over maatregelen die direct ingrijpen in de leefbaarheid van onze kernen. Hierdoor wordt de lokale autonomie nog verder ingeperkt en dreigt een vicieuze cirkel.

Het rijk wordt steeds meer de (on)zekere factor:

- taken die in medebewind worden overgedragen gaan haast per definitie gepaard met omvangrijke kortingen;
- de algemene uitkering kent een grillig en onvoorspelbaar verloop. De trap-op-trap-af discussie is bekend. Daarnaast staat er een nieuw verdeelmodel voor de deur, waarbij de verwachting is dat kleinere gemeenten worden geconfronteerd met grote nadelige effecten.

Daarnaast speelt bijvoorbeeld ook dat kosten voor gemeenschappelijke regelingen oplopen. Tekorten worden door gemeenten trouw bijgepast.

Wat is er in de tussentijd – na vaststelling van de begroting 2020 - gebeurd?

Corona crisis

In korte tijd is de wereld in de greep geraakt van COVID-19, kortweg het coronavirus. Het is in de eerste plaats een gezondheidscrisis, die inmiddels honderdduizenden mensen wereldwijd raakt. De noodzakelijke maatregelen om de uitbraak van het virus zoveel als mogelijk gecontroleerd te houden, hebben daarnaast een ingrijpende invloed op het openbare leven en daarmee op de economie.

Het Centraal Plan Bureau (CPB) kwantificeert de impact van het coronavirus op de economie in 2020 en 2021 in 4 scenario's. Deze scenario's worden gebruikt om de mogelijke orde van grootte van de impact te duiden en aan te geven waar de voornaamste onzekerheden zitten. Ook verschillen de 4 scenario's vooral in de veronderstelde duur en diepte van de economische crisis.

In alle scenario's wordt de economie hard geraakt en is een recessie onvermijdelijk. In het lichtste scenario veert de economie al in het 3^e kwartaal van 2020 weer op, in het zwaarste scenario blijft het economisch herstel uit tot de 2^e helft van 2021. In 3 van de 4 scenario's is de neergang dieper dan in de crisis van 2008 / 2009.

De crisis is uitzonderlijk, omdat er zowel verminderde productie als vraaguitval is. Als de crisis langer duurt kunnen er ook problemen in de financiële sector ontstaan.

De werkloosheid loopt in het lichtste scenario slechts beperkt op, maar stijgt in het zwaarste scenario tot boven de 9% in 2021. De impact van de contact beperkende maatregelen voor de werkgelegenheid is groot. Daarmee verschilt deze crisis van voorgaande recessies, met in potentie grotere gevolgen voor de arbeidsmarkt.

De overheidsfinanciën verslechteren in alle scenario's, echter de oplopende staatsschuld blijft te dragen.

Scenario 1 (contactmaatregelen duren 3 maanden)

Het eerste herstel van de economie is al in 2020. De productiecapaciteit blijft behouden mede door steunpakket van de overheid. De recessie blijft beperkt tot de eerste helft van 2020, gevolgd door een sterk herstel van de economie. Mede door steunpakket blijft het aantal ontslagen beperkt. Door snel herstel is de toename van overheidsschuld gering.

Scenario 2 (contactmaatregelen duren 6 maanden, lichte variant)

De industrie wordt zwaarder getroffen en de wereldhandel zakt weg. De recessie zal heel 2020 duren, gevolgd door herstel van de economie in 2021. Tijdelijke contracten zullen minder snel verlengd worden en starters vinden moeilijk een baan. De overheidsschuld verslechtert door een langere steun en een diepere recessie.

Scenario 3 (contactmaatregelen duren 6 maanden, zware variant)

De problemen in de wereldeconomie en het financiële stelsel leiden tot langere en diepere recessie. Deze zal heel 2020 duren, waarna een traag herstel van de economie volgt in 2021. De bedrijven zijn niet langer in staat al hun personeel in dienst te houden. De diepere recessie stuwt de overheidsschuld op. De overheid moet bedrijven redden.

Scenario 4 (contactmaatregelen duren 12 maanden)

De recessie houdt ruim anderhalf jaar aan, mede door problemen in de financiële sector en in het buitenland. Het economisch herstel blijft ook in 2021 uit. De werkloosheid loopt door lange en diepe recessie hard op. De diepere en lange recessie stuwt overheidsschuld op, nog meer bedrijven moeten worden gered.

Gevolgen gemeente Montferland

Wat doet de coronacrisis met de accres in het gemeentefonds? Het accres is immers gekoppeld aan de rijksuitgaven. Is een stijging van het accres 2020 te verwachten als gevolg van het steunpakket van de overheid? Anderzijds heeft het Centraal PlanBureau (CPB) de hierboven genoemde scenario's gepubliceerd over de mate waarin we in een recessie belanden. De antwoorden hierop zijn van belang voor de voorbereidingen voor de kadernota 2021.

Bepalen van het accres gaat volgens de normeringsmethodiek, beter bekend als 'samen de trap op en af'. De basis hiervoor zijn de rijksuitgaven. Deze zijn opgesplitst in een drietal kaders: rijksbegroting, sociale zekerheid en zorg. Ze tellen in principe allemaal mee. De optelsom hiervan noemen we de 'netto uitgaven onder het uitgavenplafond'.

We moeten onderscheid maken tussen uitgaven onder het plafond en uitgaven binnen c.q. buiten de kaders. Sommige rijksuitgaven vallen buiten de uitgavenkaders, die tellen niet mee voor het accres. Een voorbeeld zijn alle uitgaven (en inkomsten) die nog voortkomen uit de bankensteun in 2009. Het kabinet heeft nu besloten dat de extra uitgaven als gevolg van de coronacrisis ook buiten de uitgavenkaders worden geplaatst.

Dus het antwoord op de vraag hierboven, 'Is een stijging van het accres 2020 te verwachten als gevolg van het steunpakket van de overheid?' luidt: Nee.

Wel krijgen de gemeenten een vergoeding voor sommige extra uitgaven vanwege de coronacrisis. Om het concreet te maken moeten we denken aan maatregelen voor zelfstandigen en voor WMO/Jeugdzorg. Die worden rechtstreeks aan gemeenten vergoed.

Zelfstandigen

Elke gemeente kan alle kosten die ze maakt voor de bijstand voor zelfstandigen vanwege de coronacrisis 100% declareren, ook al gaat het Rijk ervan uit dat niet alle verstrekte leningen zullen worden terugbetaald. De declaratie van de gemaakte kosten gaat 'via nacalculatie'. Er komen dus geen normbedragen.

WMO/Jeugdzorg

De gemeenten zullen zo veel mogelijk de rekeningen van de Wmo en jeugdzorg doorbetalen, ook als de zorg niet is verleend. De extra kosten van de coronacrisis bij de Wmo en jeugdzorg krijgen de gemeenten van het Rijk vergoed. Het Rijk en de gemeenten maken nog afspraken over de compensatiemogelijkheden van de effecten die optreden na afloop van de crisis. Dat gaat om de per saldo extra uitgaven over 2020 voor zover die gerelateerd kunnen worden aan het uitstel van de noodzakelijke zorg.

Tegelijkertijd met deze Kadernota 2021 heeft u ook een stand van zaken ontvangen met de financiële gevolgen voor Montferland in verband met de coronacrisis. Hierin wordt u nader geïnformeerd op bovengenoemde onderwerpen, maar ook onderwerpen als toeristenbelasting, uitstel betaling belastingen, meer bijstandsccliënten, minder of dalende uitstroom Participatiewet etc. Ook de financiële vertaling nemen we hierin op en wat de gevolgen voor Montferland hierin zijn.

Sociaal domein

In het sociaal domein hebben zich omvangrijke ontwikkelingen voorgedaan die een negatief effect hebben op ons uitgavenpatroon:

- Hulp bij het Huishouden (HbH): abonnementstarief Wmo;
- Jeugdzorg;
- Wmo.

Voor de stijging van de kosten HBH, Jeugdzorg en Wmo zijn een aantal verklaringen te geven.

Vooraf:

Het aantal Wmo-cliënten is gestegen met 3,1 procent. In het algemeen groeit het aantal cliënten van de Wmo harder bij de hogere inkomens dan bij de lagere inkomens.

HBH

De stijging van het aantal Wmo-cliënten is het grootst in de categorie hulp bij het huishouden. Daarbij is in de hoogste inkomensgroep – boven 100.000 euro – sprake van een groei van 29,7 procent.

Het abonnementstarief betekent een stijging van de vraag in combinatie met verlies van de eigen bijdrage en de almaar stijgende tarieven, die we wettelijk gezien verplicht zijn om te betalen. Binnen de aanbesteding speelt de prijs dus in feite geen rol en aanbieders kunnen hierop ook niet concurreren.

Jeugdzorg

De tarieven voor Jeugdzorg zijn gestegen en er is sprake van een (landelijke) autonome stijging van de vraag naar Jeugdzorg. Daarbij komt dat jeugdigen langer in de Jeugdzorg verblijven. Dit blijkt uit onderzoek van het CBS. Of dit voor Montferland ook zo is, wordt nu onderzocht. Tegelijkertijd zien we dat wij steeds meer ambulante producten inzetten.

ERGO: de inzet van ambulante zorg in combinatie met preventie en maatregelen als bijvoorbeeld de Praktijk Ondersteuner Huisartsen-Jeugd (POH) heeft de stijging van de kosten niet kunnen voorkomen. Wel is het aannemelijk om te veronderstellen dat zonder deze maatregelen de kosten voor Jeugdzorg nog hoger zouden zijn.

Wmo

Er zijn drie oorzaken voor de hogere kosten voor de Wmo, te weten:

1. stijging tarieven per 1 januari en 1 juli 2020;
2. stijging van de vraag als gevolg van vergrijzing en autonome groei;
3. en waarschijnlijk zijn er ook in sommige gevallen andere productcombinaties ingezet, die duurder zijn uitgevallen.

Preventie

We zetten in op preventie en versterking van het voorliggend veld: meer eigen ambulante zorg door sociaal team, versoering van de dienstverlening, betere voorlichting, versoering tarieven PGB, strengere handhaving, wasvoorziening. Deze maatregelen gezamenlijk zullen leiden tot minder uitgaven maar zullen niet voldoende zijn om kostenstijging als gevolg van landelijke wetgeving en maatschappelijke trends te stoppen.

Budgetneutraliteit

Inmiddels hebben we driemaal een maatregelenpakket voorgelegd aan uw raad (2017 en 2x in 2019). Alhoewel dit heeft geleid tot forse maatregelen blijft het onvoldoende om budgetneutraliteit te realiseren: autonoom (rijks)beleid en toename van de kosten zijn hiervan oorzaken. Het beeld dat zonder ingrijpende keuzes miljoenen kunnen worden bespaard in het sociaal domein is op dit moment niet reëel. Substantieel bezuinigen binnen dergelijke budgetten kan alleen als we zaken niet meer doen, niet alleen als we zaken anders doen.

Vanzelfsprekend blijven wij met voorstellen komen om de uitgaven te verlagen in het sociaal domein. Daarbij zullen wij zoveel als mogelijk slechts met 'harde maatregelen' komen; maatregelen die we landelijk veel zien hebben een hoog 'probeergehalte', maar zijn amper te vertalen in lagere kosten.

Coalitieprogramma en nieuw beleid

In 2018 is het ambitieuze coalitieprogramma financieel vertaald. Daarnaast zien we nieuwe ontwikkelingen die een financiële claim leggen (de één groter dan de ander). Besluiten hierover zijn / worden in 2020 genomen, o.a. brede school 's-Heerenberg etc. Deze worden nu, in deze Kadernota, financieel vertaald.

Gemeenschappelijke regelingen

We zien dat vanuit gemeenschappelijke regelingen een toenemende vraag naar budgetten ontstaat (mede veroorzaakt doordat de budgetten vanaf 2021 op het niveau 2019 inclusief indexering zijn terug geraamd). De grootste verhogingen zijn te zien bij de VNOG en de ODA. We zijn als individuele gemeente geen bepalende speler. De kosten worden neergelegd en geacht door de gemeente genomen te worden.

Conclusie

We willen een bestuurskrachtige gemeente zijn en blijven streven naar een structureel sluitende (meerjaren)begroting. Wat zich steeds meer wrekt is de slinkende autonomie voor de gemeente. Met andere woorden: veel medebewind, veel vaste verplichtingen. Belangrijke taken in medebewind worden niet volledig bekostigd door het Rijk. De financiële tekorten in onze gemeente komen met name voor op de gebieden WMO oud, WMO nieuw en de Jeugdzorg.

Op basis van het bovenstaande en de ervaringen uit het verleden moeten we kijken naar paardenmiddelen, waar vier opties in beeld komen:

1. het 'activeren' van de Nuonreserve;
2. de tekorten simpelweg presenteren;
3. de tekorten (mede) afwentelen op ons voorzieningenniveau;
4. de tekorten (mede) afwentelen op onze grootste begrotingspost: de bedrijfsvoering.

Optie 1:

Er ligt nog een mooie reserve op de plank: de Nuon-reserve. Om gaten te dichten en hopen op betere tijden kan deze worden ingezet. De provincie zal hier niet in meegaan en – belangrijker nog – het is in feite het leggen van een veel te grote hypotheek op volgende (raads)perioden. Daarnaast is deze oplossing geen structurele oplossing, want de reserves zijn eindig.

Optie 2:

Deze is ook vorig jaar aan de orde geweest. Deze keuze is toen niet gemaakt en ook nu wordt daar negatief op geadviseerd. Ten eerste omdat de Provincie als toezichthouder kan/zal ingrijpen, ten tweede omdat we uiteindelijk te maken zullen krijgen met druk op onze lokale bestuurskracht. Het dient alleen als signalering van de tekorten en vraagt impliciet aan 'anderen' om het op te lossen. Alleen in gezamenlijkheid met andere gemeenten kan het presenteren van structurele tekorten een sterk signaal afgeven en mogelijk externe oplossingen forceren.

Optie 3:

Zoals ook bij eerdere bezuinigingsoperaties (2010, 2014, 2019) kan het lokale voorzieningenniveau – voor zover het autonome ruimte voor de gemeente betreft – neerwaarts worden bijgesteld. Hierdoor komt de leefbaarheid in onze kernen onder druk. Daarom wordt op voorhand geadviseerd hier terughoudend mee om te gaan, tenzij de raad samen met het college hierin ook keuzes wil maken.

Optie 4:

We gaan er simpelweg niet aan ontkomen: de bedrijfsvoering opnieuw en nog nadrukkelijker in beeld te brengen. De jaarlijkse kosten belopen zo'n 20 tot 25 miljoen.

Ervaring uit het verleden leert dat slechts één taakstelling per definitie wordt gerealiseerd en dat is die op de bedrijfsvoering. Eerdere bezuinigingen leverden € 1,7 resp. € 0,8 mln. op. Dat deze post vervolgens weer wordt aangevuld, met name door decentralisaties en nieuw beleid, doet daar verder niets aan af.

Inmiddels hebben we uit de begroting 2020 een nieuwe taakstelling op de bedrijfsvoering van opend € 0,5 miljoen in 2024. Het (sterk) ophogen van deze taakstelling wordt als optie gezien.

Dit vaststellen heeft natuurlijk grote impact op onze (loyale) organisatie en zal ook invloed hebben op de taken die de gemeente uitvoert.

Voorwaarden om dit te realiseren moeten nog worden gesteld (waarbij met name de vraag moet worden gesteld welke activiteiten we niet meer gaan uitvoeren – en in hoeverre dit dan weer ons voorzieningenniveau raakt). Ook moet een relatie worden gelegd met de organisatieontwikkeling waar we voor staan.

De coronaperiode waarin we verkeren kenmerkt zich door een sterk solidariteitsgevoel: we moeten het samen doen.

Het is wenselijk deze lijn in onze gemeente door te trekken; als gemeenteraad, college en organisatie samen deze taakstelling aanpakken. Alleen als we de handen ineen slaan en gezamenlijk optrekken slagen we erin de pijn samen gelijkwaardig te verdelen.

Daarom wordt geadviseerd een proces in te richten dat uiteindelijk zal leiden tot een sluitende begroting in november 2020. Een proces waarbij de gemeenteraad direct wordt betrokken. Gezien de omvang van ons tekort zal de oplossing liggen in een combinatie van bovenstaande opties.

Voor de jaarschijf 2021 e.v. gaan we er vooralsnog van uit dat deze worden opgevangen door concrete aanvullende bedrijfsvoeringsmaatregelen. Indien we hier niet in slagen dan zal onze Algemene Reserve na 2022 niet meer toereikend zijn voor de tekorten vanaf 2023.

1.3 Leeswijzer

De Kadernota is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 komen de strategische thema's aan bod. Hier rapporteren wij de stand van zaken over het coalitieprogramma, nieuw beleid, interbestuurlijk programma en de overige ontwikkelingen binnen de programma's. Naast de genoemde onderwerpen komen aanvullend "de Hervormingen", "de grondexploitatie" en "de woonlasten" aan bod. Binnen al deze onderwerpen kunt u als raad nog diverse keuzes maken;
- In hoofdstuk 3 is het financiële meerjarenperspectief opgenomen. Deze is gesplitst in exploitatie en vermogen. Ook wordt u een scenario voorgelegd ter besluitvorming;
- In hoofdstuk 4 zijn de beleids- en rekentechnische uitgangspunten voor de begroting 2021 opgenomen;
- In hoofdstuk 5 het besluit tot vaststelling.

S

Strategische thema's

2. Strategische thema's

De Kadernota bevat jaarlijks een actualisatie van het bestaand beleid. Ook deze Kadernota 2021 – 2024 zal moeten leiden tot een richtinggevende politiek bestuurlijke discussie. Daarom laten we een actualisatie zien van de volgende thema's:

- Coalitieprogramma 2018 – 2022
- Nieuw beleid 2019 – 2022
- Interbestuurlijk Programma
- Overige ontwikkelingen

2.1 Coalitieprogramma 2018 - 2022

Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2019 – 2022, op 8 november 2018, is tevens ingestemd met de actiepunten en de financiële vertaling van het Coalitieprogramma 2018 – 2022 'Samen krijgen wij het voor elkaar!'. Deze Kadernota is het moment waarop gerapporteerd wordt over het coalitieprogramma. Er wordt gerapporteerd op:

- **T**ijd : wordt de afgesproken planning gehaald?;
- **K**waliteit : is het actiepunt haalbaar / reëel? Zijn er gewijzigde inzichten? Stand van zaken;
- **G**eld : Zijn de budgetten toereikend?

In deze Kadernota wordt alleen gerapporteerd op de actiepunten met de grootste afwijkingen / ontwikkelingen. De voortgang is aangegeven in 3 kleuren:

Groen: Actie is / wordt met zekerheid gerealiseerd;

Geel: Actie is in uitvoering;

Rood: Actie wijkt af.

1. Relatie Bestuur & Inwoner; een krachtige samenleving

Actiepunt:	T	K	G
Helder en duidelijk communiceren met duidelijk verwachtingsmanagement			

Financieel

Communicatiebudget bij projecten

Bij de start van ieder project moet er een communicatiebudget opgenomen worden. De grootte van het budget is afhankelijk van het project.

Actiepunt:	T	K	G
Een klankbordgroep (jongerenraad) voor jongeren opzetten om de jongeren betrekken bij het ontwikkelen van plannen in onze gemeente.			

Stand van zaken

De klankbordgroep is in het leven geroepen voor het Innovation Lab (onderzoek naar wat jongeren bindt aan Montferland). Dit onderzoek heeft niet de antwoorden gebracht waar we op gehoopt hadden. Om die reden is er een nieuw onderzoek gestart dat uitgevoerd wordt door de HAN. De HAN maakt van andere partijen gebruik dan de klankbordgroep jongeren. De verwachting is dat de onderzoeksresultaten in 2020 bekend zullen zijn en gedeeld zullen worden.

Actiepunt:	T	K	G
Bekijken vergadermodel gemeenteraad: invulling commissievergaderingen opnieuw bezien, kijken naar andere vormen			

Stand van zaken

De Politieke Avond Montferland heeft inmiddels zijn intrede gedaan. De werkgroep vergadermodel is momenteel bezig met de evaluatie daarvan.

Actiepunt:

T K G

Nieuwe vormen van dienstverlening onderzoeken en opzetten.

Stand van zaken

Live-chat en WhatsApp zijn geïmplementeerd. Het onderzoeken van de mogelijkheden om reisdocumenten aan huis te bezorgen moet nog worden opgepakt. Daarnaast zijn we momenteel in gesprek met het bedrijf Conxillium om te komen tot een gemeente-app. De hernieuwde visie op dienstverlening is tijdelijk geparkeerd omdat eerst de missie en visie voor Montferland wordt opgesteld.

Actiepunt:

T K G

Regionale samenwerkingsverbanden, helder en transparant, navolgbaar in resultaat.

Stand van zaken

Er zijn op dit moment verschillende ontwikkelingen, waarvan de belangrijkste zijn:

- resultaten en aanbevelingen van rekenkamercommissie over regionale samenwerking
- voorbereidingen vanuit de regio Arnhem-Nijmegen over de nieuwe samenwerkingsvorm

Financieel

Aanvullende vormen van samenwerking gaan gepaard met (steverige) financiële keuzen en extra middelen. Middelen die op dit moment nog niet beschikbaar zijn.

2. Ruimtelijke ontwikkeling; verder bouwen aan een groen en aantrekkelijk Montferland

Actiepunt:

T K G

Het Centrumplan Didam uitvoeren om de centrumfunctie te versterken. Aandacht voor verdere uitwerking in relatie tot inwoners en betrokkenen en aandacht voor de geluiden t.a.v. de beoogde pleinfunctie bij de Mariakerk.

Planning

Dit betreft een omvangrijk en uitdagend civieltechnisch project dat uit meerdere deelgebieden bestaat, waarvan de uitvoering wordt uitgespreid over diverse jaren. Uitwerking van plannen en uitvoering van de werkzaamheden ligt op schema.

Stand van zaken

Uitwerking van de diverse deelgebieden loopt. De eerste deelprojecten Pittelderstraat en Oranje-erf zijn inmiddels uitgevoerd. Uitvoering van de projecten parkeerplaats Mariakerk en de Spoorstraat is gestart. Als volgende deelgebieden zijn het Lieve Vrouweplein en de Wilhelminastraat aan de beurt. Uitwerking en uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats in nauw overleg met bewoners, bedrijven en overige belanghebbenden.

Financieel

In 2019 is voor het gezamenlijke project, inclusief opgave Blauwe ader / riolering, door de raad een krediet gevoteerd. Uitvoering van het project vindt plaats binnen het beschikbaar gestelde budget. Ten opzichte van de planning becijferd in de Programmabegroting 2020 vindt de fasering van de werkzaamheden ook nog in de jaren 2023 en 2024 plaats. Hierdoor ontstaat er een incidenteel voordeel op de kapitaallasten.

Actiepunt:

T K G

Waar het niet mogelijk is om via inbreiding woningen te bouwen in gesprek met de provincie om te kijken waar gebouwd kan worden buiten bestaand stedelijk gebied.

Planning

Onderzoek naar en ontwikkeling van woningbouwlocaties betreft een continu proces.

Stand van zaken

In 2019 is het Woningbehoefteonderzoek Montferland 2030 vastgesteld, dat als kader dient voor toekomstige woningbouwinitiatieven binnen onze gemeente. Uitgangspunt is dat woningen primair op inbreidingslocaties binnen de bebouwde kom worden gerealiseerd.

Wanneer aangetoond kan worden dat geen (potentiele) inbreidingslocaties meer aanwezig zijn en er wel concrete behoefte in een kern aanwezig is, worden - naar aard en schaal van de kern - uitbreidingsmogelijkheden onderzocht. Overleg met de provincie is onderdeel van dit onderzoek.

Financieel

Voor dit onderwerp is geen specifiek budget gereserveerd. Woningbouwprojecten kunnen hetzij actief worden opgepakt, in welk geval er een gemeentelijke grondexploitatie wordt opgesteld, hetzij passief opgepakt, in welk geval de gemeente een faciliterende rol vervult en woningbouwcorporaties en/of marktpartijen de ontwikkeling ter hand nemen.

Actiepunt:

T K G

Gemêleerd bouwen in kernen; Zorgen voor voldoende woningen in alle segmenten zodat de leefbaarheid in de kernen gewaarborgd wordt en jongeren kunnen wonen in de kern waar ze geboren zijn en / of terugkeren naar die kern.

● ● ●

Planning

Het naar aard en schaal gemêleerd bouwen in kernen is een continu proces dat reeds jaren wordt vormgegeven en de komende jaren, aan de hand van het door de raad vastgestelde woningbehoefteonderzoek gemeente Montferland 2030, verder vormgegeven zal worden.

Stand van zaken

In alle kernen binnen de gemeente zijn woningbouwplannen in voorbereiding, dan wel in uitvoering. Daarbij wordt met name ingezet op de doelgroepen 'starters' en 'senioren' in al hun diversiteit. Planologisch wordt ingezet op flexibele bestemmingsplannen, zodat per kern en locatie maatwerk geleverd kan worden - mede indachtig de marktvraag - met betrekking tot de invulling van de bouwplannen.

In het in 2019 door de raad vastgestelde Woningbehoefteonderzoek Montferland 2030 is een kader vastgelegd voor het aantal te bouwen woningen en het type woning per kern in de periode tot 2030. Sindsdien wordt gewerkt aan de uitvoering van dit programma.

Financieel

Hiervoor is geen specifiek budget gereserveerd. Ontwikkelingen worden hetzij door private partijen vormgegeven, hetzij door de corporatie, of door de gemeente zelf. Daar waar het om gemeentelijke projecten gaat, wordt per project een grondexploitatie opgesteld.

3. Beheer leefomgeving

Actiepunt:

T K G

Gemeente energieneutraal: Realistische opgave energietransitie: betrekken inwoners bij planvorming.

● ● ●

Stand van zaken

Ook in 2021 zal uitvoering worden gegeven aan de Uitvoeringsagenda Montferland Energieneutraal, die eind 2018 is vastgesteld.

Het ruimtelijke kader voor opwekking duurzame energie wordt in 2020 vastgesteld. Dan zal 2021 het eerste volledige jaar worden waarin initiatieven kunnen worden ingediend en getoetst aan het ruimtelijke kader, dat na een uitgebreid participatietraject tot stand is gekomen.

Om beleid t.b.v. warmtetransitie (van het gas af) te kunnen ontwikkelen (in meerdere fasen) en de realisatie van de uitvoeringsagenda energieneutraal 2018-2022 niet onnodig te vertragen is extra personele capaciteit nodig. Deze wordt voorlopig ingeschat op 0.7 fte. Hiervoor zullen aanvullende rijksmiddelen worden ingezet.

Actiepunt:

T K G

Regionale aanpak ten behoeve van plaatsing en locatie windmolens.

● ● ●

Stand van zaken

Het benodigde aantal windturbines (in mix duurzame energiebronnen t.b.v. energieneutraliteit) wordt in beginsel in eigen gemeente gerealiseerd.

Wel in goed overleg met buurgemeenten voor opstellingen nabij gemeentegrenzen. Ook op regionaal niveau vindt afstemming en monitoring plaats over voortgang taakstellingen.

Actiepunt:	T	K	G
Mix aan duurzame energiebronnen voor Montferland in 2030 (bron: Montferland, op weg naar energieneutraal 2030, juni 2016).			

Stand van zaken

Mix duurzame energiebronnen is uitgangspunt beleid energietransitie zoals vastgelegd in raadsbesluit van december 2018 over de uitvoeringsagenda. Hierbij is tevens bepaald dat met name wordt ingezet op zon en wind. Verduursaam Energieloket AGEM wordt gepromoot.

Actiepunt:	T	K	G
Continueren raadsbrede werkgroep Duurzaamheid.			

Stand van zaken

De raadsbrede werkgroep Duurzaamheid is en wordt niet gecontinueerd.

Actiepunt:	T	K	G
Verkeersknelpunten voor heel Montferland in beeld brengen en daar waar nodig verbeteringen aanbrengen met specifieke aandacht voor fietsroutes binnen de bebouwde kom.			

Planning

Uitwerking van de onderwerpen uit de startnotitie is gaande.

Stand van zaken

De startnotitie IVVP is in april 2019 door de raad vastgesteld. In die startnotitie worden de onderwerpen die de inhoud van het IVVP gaan vormen toegelicht. In 2020 worden de onderwerpen uitgewerkt waarna eind 2020 het IVVP door de raad kan worden vastgesteld.

Financieel

Vooralsnog zijn de beschikbaar gestelde kredieten toereikend.

Actiepunt:	T	K	G
Goede ruimtelijke inrichting centra van kernen.			

Stand van zaken

Planvorming voor de herinrichting van kern Beek loopt. De planvorming voor de kernen van Aze-wijn en Braamt hangen samen met de Dorpsvisies en worden in 2020 afgerond.

Financieel

Vooralsnog is het beschikbaar gestelde krediet voldoende.

Actiepunt:	T	K	G
Goed onderhouden bermen en wegranden met oog voor biodiversiteit.			

Planning

Uitvoering in het maaiseizoen dat loopt van april tot november.

Stand van zaken

Het onderhoud aan de wegranden wordt integraal meegenomen in het reguliere wegenonderhoud. In 2020 onderhouden wij een deel van de bermen op een andere manier zodat de biodiversiteit vergroot wordt. Het gewijzigde beleid ten aanzien van bermonderhoud wordt onderdeel van het nog op te stellen groenbeleidsplan in 2020.

Financieel

Zodra het beleid is geformuleerd, kan worden aangegeven of dat past binnen de reguliere budgetten of dat een verhoging daarvan nodig is.

Actiepunt:	T	K	G
Goed onderhoud onverharde buitenwegen.			

Planning

De uitvoering vindt gefaseerd over meerdere jaren plaats.

Stand van zaken

Het beleids- en uitvoeringsplan is in 2019 vastgesteld. Inmiddels is een aantal wegen al voorzien van een half verharding en in 2020 wordt dit vervolgd.

Financieel

De beschikbare kredieten zijn vooralsnog voldoende.

Actiepunt:	T	K	G
Reactivering van het Groen Structuurplan.			

Stand van zaken

In 2019 is een startnotitie opgesteld waarin de onderwerpen en uitgangspunten staan vermeld die in het groenstructuurplan worden behandeld. Deze startnotitie is in januari 2020 vastgesteld. Verdere uitwerking van de onderwerpen volgt in 2020.

Financieel

Na vaststelling van het groenbeleidsplan zal blijken of uitvoering daarvan past binnen de reguliere budgetten of dat verhoging daarvan nodig is.

Actiepunt:	T	K	G
Verkeersovertredingen voorkomen door een goede mix van inrichting openbare ruimte en handhaving in te zetten.			

Stand van zaken

Het proces begint met de (her)inrichting en/of bebording in de openbare ruimte. Mochten er desondanks overtredingen in welke vorm dan ook plaatsvinden dan wordt de afdeling handhaving en/of politie ingeschakeld. Andersom werkt dat ook als handhaving of de politie signaleert dat er aanpassingen noodzakelijk zijn wordt dat bij Openbare Werken neergelegd.

Financieel

Kosten (her)inrichting en/of bebording in de openbare ruimte passen binnen het huidige budget.

Actiepunt:	T	K	G
Wateroverlast aanpakken in samenwerking met andere overheden en bewoners.			

Planning

Er is een doorlopende uitvoering van problemen voor wateroverlast. Het opstellen van de GRP vindt in 2020 plaats en vaststelling door de raad is in november van dat jaar.

Stand van zaken

Op beleidsmatig niveau worden toekomstige maatregelen meegenomen in het nieuw op te stellen GRP 2021-2026 dat in 2021 wordt opgesteld en voorgelegd aan de raad ter besluitvorming.

Financieel

Voor de bestrijding van wateroverlast is jaarlijks een krediet beschikbaar van € 50.000. Vooruitlopend op de uitkomsten van het GRP 2021-2026 kunnen nog geen financiële consequenties worden aangegeven.

Actiepunt:

T K G

De St. Jansgildestraat renoveren zodat deze ook voor voetgangers, welke minder goed ter been zijn, begaanbaar wordt.

Planning

De voorbereiding is in uitvoer. De daadwerkelijke uitvoering buiten wordt in 2021/2022 verwacht.

Stand van zaken

Het ontwerp proces is gaande. Middels participatie wordt een ontwerp gemaakt waarbij de uitgangspunten zijn: veilig en goed begaanbaar voor alle verkeersdeelnemers en een uitbreiding van de omvang van het project om een logische doorgaande route door de kern van Beek te realiseren.

Financieel

Het college heeft besloten om het huidige krediet te verhogen met € 460.000,- en deze te betrekken bij de kadernota 2021. Verhoging is nodig in verband met een scopewijziging van het project en de gedateerdheid van het eerdere krediet.

Actiepunt:

T K G

Een verkeerscirculatieplan (VCP) opstellen voor 's-Heerenberg waarbij rekening gehouden wordt met de herinrichting van de Drieheuvelenweg en waarbij de bevolking van 's-Heerenberg vroegtijdig meegenomen wordt.

Planning

Deelprojecten komen in 2020 e.v. in uitvoering.

Stand van zaken

De maatregelen uit het - door de raad - vastgestelde VCP worden voorbereid en gaan gefaseerd in uitvoering. Als eerste wordt de Drieheuvelenweg afgewaardeerd in 2020 nadat de ontbrekende schakel in gebruik genomen is.

Financieel

De voor de uitvoering van het VCP benodigde financiële middelen zijn opgenomen in de begroting. Vooralsnog wordt er van uitgegaan dat de uitvoeringskosten passen binnen het beschikbare krediet.

Actiepunt:

T K G

Meer capaciteit vrijmaken voor het aanpakken van verkeersovertredingen.

Stand van zaken

Gemeentelijke BOA's hebben niet de bevoegdheid om te handhaven op verkeersovertredingen zoals overschrijding maximale verkeerssnelheid in bebouwde kom. Dit is een bevoegdheid van de politie.

Op landelijk niveau is de VNG in overleg om deze bevoegdheden wel aan gemeenten te laten toekennen.

Financieel

Duidelijkheid over eventuele financiële consequenties volgt later.

Actiepunt:

T K G

We willen handhaving binnen de fysieke leefomgeving intensiveren.

Stand van zaken

Vaststelling van een nieuw gemeente breed integraal handhavingsbeleid is in voorbereiding, in combinatie met een notitie over de personele capaciteit van de BOA's.

Financieel

Inzicht in de financiële consequenties van de door de raad te selecteren (voorkeurs)optie personele capaciteit BOA's wordt geboden in de opgestelde notitie personele capaciteit BOA's, waarin dus meerdere opties worden voorgelegd. Deze staat bij het nieuw beleid voor 2021.

4. Economie en Toerisme

Actiepunt:

In samenwerking met branche kiezen voor een gedegen toeristisch beleid.

T K G
● ● ●

Planning

Aan het college is voorgesteld vaststelling van nieuw beleid voor recreatie en toerisme uit te stellen tot drie maanden na opheffing van de rijksoverheidsmaatregelen met betrekking tot "social distancing" naar aanleiding van het coronavirus.

Stand van zaken

Samen met het Toeristisch Platform Montferland is de gemeente aan het werk/in gesprek om het toeristische beleid te actualiseren. Hier zijn in 2019 en begin 2020 diverse gesprekken over gevoerd.

Financieel

In de kadernota worden aanvullende budgetten gevraagd voor uitvoering van nieuw beleid in 2021 en n.a.v. het coronavirus:

1. Eénmalige verhoging van het budget in 2021 met € 20.000 t.b.v. marketing, promotie en communicatie, teneinde Montferland als zelfstandig gebied op de kaart te kunnen zetten.
2. Het budget voor 2021 t/m 2023 verhogen met € 18.750, zodat er een digitaal arrangementennetwerk kan worden opgebouwd.
3. Jaarlijkse verhoging van het budget met € 5.000 voor het inhuren van kennis en kunde bij de aanvraag van fondsen en subsidies en zo de publieke, private en publiek-private samenwerking te stimuleren.

Jaarlijkse verhoging van het budget met € 25.000 voor een extra subsidiepot voor projecten die aansluiten bij de uitvoering van het nieuwe beleid. Deze subsidiepot kan in 2021 t/m 2023 geheel of gedeeltelijk gebruikt worden om de gehele sector te ondersteunen in de nadelige gevolgen van Corona.

Actiepunt:

Stimuleren ondernemers op gebied van recreatie en toerisme

T K G
● ● ●

Stand van zaken

Via de subsidieregeling op het gebied van recreatie en toerisme zijn er diverse mogelijkheden om ondernemers te stimuleren. Daarnaast wordt er gewerkt aan een grotere samenwerking tussen R&T en andere beleidsterreinen, zoals RO. Dit maakt het mogelijk om samen, op integrale wijze, aanvragen van ondernemers te bekijken en elkaar hierin te adviseren.

Actiepunt:

Oog houden voor lokale tradities en cultuur.

T K G
● ● ●

Stand van zaken

In het nieuwe evenementenbeleid zullen de lokale tradities en cultuur een plek innemen. M.b.t. 75 jaar bevrijding: in 2020 is een aantal activiteiten afgelast en verplaatst i.v.m. het coronavirus. Er bestaat de mogelijkheid dat een aantal van deze activiteiten pas in 2021 zal plaatsvinden.

Actiepunt:

Onderzoeken van mogelijkheden om horeca en voorzieningen samen te brengen

T K G
● ● ●

Stand van zaken

De kaders van de dorpsvisies zijn hierin uitgangspunt. Invulling vindt op kernen overal plaats via de dorpsvisies. Daarnaast worden mogelijkheden voor aansluiting bij R&T beleid onderzocht.

5. Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl

Actiepunt:	T	K	G
Stimuleren van samenwerking tussen sport- en cultuurvoorzieningen, de gemeente ondersteunt deze processen t.b.v. preventie.			

Planning

Open club is in Didam gerealiseerd in 2019. In 's-Heerenberg is de Open Club nog niet gerealiseerd, hier worden wel stappen in gezet, maar dit zal zeker doorlopen tot in 2020.

Achterhoek in Beweging loopt door, is een continue proces.

Stand van zaken

Deze werkzaamheden worden al uitgevoerd. In het kader van de nieuwe sportnota wordt onderzocht op welke wijze het sportaanbod en het cultuuraanbod samen beter zichtbaar gemaakt kunnen worden voor de inwoners.

Financieel

Het wordt uitgevoerd binnen de budgetten van de begroting 2020 en verdere jaren.

Actiepunt:	T	K	G
Toekomst voor een zwembad in Didam goed in kaart brengen.			

Stand van zaken

Besluitvorming over een nieuw zwembad vindt plaats na marktconsultatie van partijen voor 1 juli 2020.

Actiepunt:	T	K	G
Verder stimuleren van sport als bindmiddel samenleving.			

Planning

Na vaststelling van de sportnota zal o.b.v. een uitvoeringsagenda hier verder aan gewerkt worden. Samen met verenigingen en instellingen en zeker ook met de deelnemers in de Open Club.

Stand van zaken

Dit krijgt veel aandacht in het voorgestelde nieuwe sportbeleid (Sportnota Montferland): Sport als middel om inwoners te binden met de vereniging, kern of met elkaar.

Actiepunt:	T	K	G
Sportbevordering: Ouderen actief houden.			

Planning

Via de uitvoeringsagenda van het sportbeleid Montferland zal in 2020 hier nog intensiever aan gewerkt gaan worden.

Stand van zaken

Het beweeggedrag van ouderen wordt door een tweetal buurtsportcoaches (Didam en 's-Heerenberg) gestimuleerd. In de Sportnota wordt aandacht geschonken aan deze doelgroep. Sport kan voor deze doelgroep een middel zijn voor betere gezondheid, deelname aan de samenleving en zorgt er voor dat mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

Actiepunt:	T	K	G
Alternatieven aanbieden bij verdwijnende sportmogelijkheden.			

Planning

Er is een tijdelijke oplossing in Braamt gecreëerd, in de vorm van een half voetbalveld. In Stokkum is het nog niet zover, omdat het dorpsplan daar nog in ontwikkeling is.

Stand van zaken

De fusietrajecten FC Bergh en VV Montferland zijn grotendeels afgerond. In minimaal 2 kernen (Stokkum en Braamt) kunnen in het kader van "sport voor sport" initiatieven gerealiseerd worden om te komen tot een kleinschalige sportvoorziening. Dit hangt samen met de dorpsplannen.

Financieel

Er is geen bedrag opgenomen in de begroting. Onduidelijk is nog wat er ontwikkeld gaat worden en wat de kosten hiervoor zijn.

6. Samenleven: Jeugd, onderwijs en cultuur**Actiepunt:****T K G**

Maatwerk per kern in faciliterende zin, maar binnen de financiële kaders van 2017.

● ● ●

Planning

De kernen werken in eigen tempo.

Stand van zaken

Iedere kern heeft zijn eigen kenmerken en mogelijkheden. Hiervan wordt gebruik gemaakt. Over de kernen Loil en Braamt heeft u inmiddels besloten en zij zitten inmiddels in de uitvoeringsfase. Over de kern Nieuw Dijk ontvangt u op korte termijn een raadsvoorstel. De kernen Azewijn, Stokkum en Beek / Loerbeek zijn nog niet zover en zitten nog in de voorbereidingsfase.

Financieel

De financiële consequenties van de dorpsvisies worden afzonderlijk aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd.

Actiepunt:**T K G**

De coalitie wil verder een helder en transparant subsidiebeleid waarbij duidelijke prestatieafspraken gelden. Hierbij moeten goede meetbare en verifieerbare criteria opgesteld worden aan de hand waarvan subsidieverstrekking plaatsvindt

● ● ●

Stand van zaken

Het nieuwe beleid is nog niet gerealiseerd. Dit komt door de voorgestelde hervormingen tijdens de begrotingsbehandeling 2020. Dit kon gevolgen hebben voor het nieuwe beleid, waardoor is besloten het nieuwe beleid een jaar later door te voeren (en het huidige beleid nog een jaar te continueren).

Financieel

Geen financiële consequenties

Actiepunt:**T K G**

Goede onderwijsvoorzieningen en onderwijshuisvesting.

● ● ●

Planning

Eerst zal er een locatie bekend moeten zijn, voordat er daadwerkelijk gestart kan worden met de bouw van de brede school.

Stand van zaken

De brede school in 's-Heerenberg is nog niet gerealiseerd. Dit wordt veroorzaakt doordat er nog geen keuze is gemaakt ten aanzien van de locatie waar deze school gebouwd wordt. De 3Heuvelenweg is als voorkeurslocatie afgewezen door de gemeenteraad. Door de gemeenteraad is opdracht verstrekt om de mogelijkheden van het Kruispunt te onderzoeken. Dit onderzoek is opgestart in 2019, maar kost helaas meer tijd dan oorspronkelijk ingeschat. We hopen in juni 2020 de resultaten voor te leggen aan de gemeenteraad.

Financieel

Door verloop van tijd en de aanpassing van de verordening voorzieningen onderwijshuisvesting zullen de kosten hoger uitvallen dan de eerder indicatief geraamde kosten. In de huidige begroting is een investering van € 7 mln. opgenomen. Volgens de laatste berekeningen moet de investering verhoogd worden naar € 12 mln. Dat betekent een structurele extra last van € 212.000 vanaf 2023.

Actiepunt:

Goede bereikbaarheid van onderwijsvoorzieningen (veilige fietsroutes).

T K G

Stand van zaken

Daar waar nodig worden er maatregelen getroffen rond de scholen.

Financieel

Daar waar nodig worden er middelen voor vrij gemaakt.

Actiepunt:

Samenwerking met omliggende gemeentes om (specialistische) jeugdzorg optimaal en efficiënt te kunnen aanbieden.

T K G

Planning

Voor de inkoop 2021 en verder is een strak tijdspad opgesteld, waarbij de vraag is of een nieuwe wijze van inkoop gerealiseerd kan worden of dat we de huidige inkoop moeten verlengen.

Stand van zaken

De specialistische jeugdzorg is ingekocht, door de regio Achterhoek.

Momenteel wordt er nagedacht over een nieuwe visie op inkoop binnen het sociaal domein, dus ook voor de jeugdzorg vanaf 1-1-2021. Montferland is altijd voorstander geweest om de specialistische zorg regionaal in te kopen. De rijksoverheid is deze mening ook toebedeeld en voornemens om de jeugdzorgregio's op te dragen met een "Norm voor Opdrachtgeverschap" te gaan werken. Dat is een minder vrijblijvend afsprakkader.

Financieel

We hebben regio breed voor drie jaar € 600.000 ontvangen om de specialistische Jeughulp op-nieuw te positioneren en te transformeren. Het bedrag wordt beheerd door de centrumgemeente Doetinchem.

Actiepunt:

Bibliotheekfunctie in Didam en 's-Heerenberg behouden.

T K G

Planning

Zoals hieronder gemeld wordt, blijft er in zowel Didam als in 's-Heerenberg een vaste bibliotheekvestiging.

Stand van zaken

De voorbereidingen om te komen tot herhuisvesting van de bibliotheek locatie Didam in Meulenvelden zijn in volle gang. In elk geval blijft er een bibliotheekvestiging in Didam.

In 's-Heerenberg is de beslissing afhankelijk van de realisatie van de brede school. Aangezien er nog geen keuze is gemaakt ten aanzien van de locatie, kan er ook nog geen sprake zijn van herhuisvesting van de bibliotheek aldaar.

Financieel

De huisvesting van de bibliotheek in Meulenvelden kan tot gevolg hebben, dat de bibliotheek meer huisvestingskosten moet gaan betalen. De inkleuring van het toekomstig financieel plaatje bij herhuisvesting van de bibliotheek in Meulenvelden is lopende. Uitgangspunt is dat herhuisvesting van de bibliotheek, locatie Didam, in Meulenvelden voor de gemeente budgettair neutraal verloopt.

Actiepunt:**T K G**

Specifiek beleid maken om jongeren te boeien en te binden aan Montferland.

Stand van zaken

In 2018 heeft er een onderzoek plaatsgevonden, door een extern bureau. De deelname van het aantal jongeren, daarbij was beperkt. De uitkomsten van het onderzoek geeft nog onvoldoende richting aan wat jongeren bindt en boeit aan Montferland.

Om die reden is er een afstudeeropdracht uitgezet bij de hoge scholen. Dit heeft nog niet geleid tot een stagiair. Inmiddels is er een opdracht uitgezet bij de Han, om een onderzoek te doen naar dit onderwerp. Verwachting is dat de uitkomsten van het onderzoek in juni 2020 opgeleverd worden.

Financieel

Er is meer geld nodig, maar dekking vind plaats door het schuiven met nog beschikbare middelen op andere begrotingsposten. Dit is ook gelukt, dus de kosten zijn gedekt binnen de ruimte in de begroting.

Actiepunt:**T K G**

Na totstandkoming van het verkeerscirculatieplan breed overleg opstarten met alle betrokken partijen over de locatie voor een nieuwe Brede School in 's-Heerenberg.

Planning

Eerst zal de locatie bekend moeten zijn.

Stand van zaken

Als de locatie bekend is voor de brede school, zal overgegaan worden tot het ontwikkelen en bouwen van de school. Dus na de locatiekeuze zullen we bij het ontwikkelen van het schoolgebouw de volgende participanten nadrukkelijk betrekken in het proces: scholen, ouders, omwonenden en andere belanghebbenden.

In 2019 is het nog niet gelukt om een geschikte en beschikbare locatie te vinden. Er is onderzoek gedaan naar de locatie Kruispunt. Dit onderzoek is nog niet afgerond.

7. Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid**Actiepunt:****T K G**

De sociale Wijkteams zijn bereikbaar en proactief.

Planning

Dit is maar voor een deel gerealiseerd.

Financieel

We moeten rekening houden met de budgetneutraliteit in het Sociaal Domein.

Actiepunt:**T K G**

Ondersteuning dicht bij de inwoner aanbieden en kernen meer aandacht geven om aan de ondersteuningsvraag in de eigen woonplaats te voldoen.

Financieel

In samenwerking met Welcom biedt het Sociaal Team daar waar mogelijk ondersteuning in wijken en kernen. Dit gebeurt volgens de methode van het gebiedsgericht werken.

Het gebiedsgericht werken is nog in ontwikkeling.

Gezien de beperkte financiële middelen en het vereiste volume, is het oplossen van ondersteuningsvragen op kernenniveau zeer beperkt mogelijk.

Actiepunt:	T	K	G
Wijken en kernen meer ruimte geven om ondersteuning voor haar inwoners te organiseren.			

Planning

We bewaken de kwaliteit.

Financieel

Er zijn geen middelen beschikbaar i.v.m. budgetneutraliteit Sociaal Domein.

Actiepunt:	T	K	G
Ondersteuning en welzijn lokaal organiseren en positioneren in de wijken en kernen zowel vanuit de gemeente, de mensen en de zorgaanbieders.			

Financieel

Er zijn geen middelen beschikbaar i.v.m. budgetneutraliteit Sociaal Domein.

8. Werk en inkomen

Actiepunt:	T	K	G
Vroegsignaleren van schulden.			

Stand van zaken

In het coalitieprogramma is opgenomen dat de gemeente Vroegsignalering bij schulden gaat invoeren. Vanwege het ontbreken van middelen is dit nog niet gerealiseerd. Naar alle waarschijnlijkheid wordt vroegsignalering bij schulden een wettelijke taak voor de gemeente per 1 januari 2021.

Resumé

In 2018 is het ambitieuze coalitieprogramma financieel vertaald in de begrotingen 2019 en 2020. In de maanden na de vaststelling van de begroting 2020 zijn er nieuwe ontwikkelingen die een financiële claim leggen (de één groter dan de ander): brede school 's-Heerenberg, actualisatie centrumplan Didam etc. Deze zijn nu, in deze Kadernota, financieel vertaald. Deze ontwikkelingen in het coalitieprogramma levert het volgende financieel beeld op:

Coalitieprogramma 2018 – 2022	(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)			
	2021	2022	2023	2024
Coalitieprogramma 2018 – 2022 (Programmabegroting 2020)	-1.201	-1.471	-1.739	-1.739
Coalitieprogramma 2018 – 2022 (Kadernota 2021)	-1.065	-1.181	-460	-1.939
Mutaties in de Kadernota 2021	136	290	1.279	-200

Het coalitieprogramma 2018 – 2022 loopt door tot en met 2022. Vanaf de jaarschijf 2023 hebben wij aangenomen dat de structurele budgetten doorlopen.

2.2 Nieuw beleid

Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2019 – 2022, op 8 november 2018, is tevens ingestemd met het Nieuw beleid 2019 - 2022. Deze Kadernota is een moment waarop gerapporteerd wordt over dit Nieuw beleid.

1. Relatie Bestuur & Inwoner; een krachtige samenleving

Actiepunt:	T	K	G
Regio Arnhem Nijmegen			

Stand van zaken

Het versterkingsproces loopt nog en zal nog vorm moeten krijgen. Daarnaast zal de schakelpositie duiding moeten krijgen.

Financieel

De financiële consequenties worden op korte termijn duidelijk en zullen worden meegenomen bij het nieuw beleid 2021 en verdere jaren.

2. Ruimtelijke ontwikkeling**Actiepunt:**

Bloemenbuurt Didam

T K GPlanning

Het project loopt volgens planning.

Stand van zaken

Het bestemmingsplan is op 6 februari jl. vastgesteld. Begin maart is het definitieve inrichtingsplan voor het openbaar gebied gepresenteerd aan de bewoners. De werkzaamheden (renovatie) zijn eind 2019 van start gegaan. Het project loopt conform planning.

Financieel

Op 6 februari jl. is er - onder voorwaarden - extra budget beschikbaar gesteld. De financiële consequenties worden betrokken bij het nieuw beleid bij de Kadernota 2021 / Programmabegroting 2021.

Actiepunt:

Flora- en faunaonderzoek in relatie tot de nieuwe Natuurbeschermingswet

T K GPlanning

Door andere werkzaamheden heeft het project enigszins vertraging opgelopen. De verwachting is dat het project het eerste kwartaal van 2021 kan worden vastgesteld.

Stand van zaken

Het onderwerp houdt tevens het Biodiversiteitsplan in. Er is een start gemaakt met het opstellen van het biodiversiteitsplan.

Financieel

De verwachting is dat het gereserveerde bedrag voldoende is voor het opstellen van een biodiversiteitsplan.

Actiepunt:

Monumentale graven

T K GPlanning

Het project is niet gestart.

Stand van zaken

In 2019 heeft het college besloten geen grootschalige renovaties uit te voeren maar alleen de gevaarlijke situatie weg te nemen. De graven zijn niet opgenomen in de Erfgoedverordening van Montferland en hebben derhalve in dat kader geen monumentale status.

Financieel

In de begroting 2020 is voor de jaren 2020 tot en met 2024 jaarlijks een bedrag van € 40.600 aan de voorziening monumentale graven toegevoegd. Deze toevoeging kan vervallen. In de vier jaren daarna zou nog een bedrag van € 4.000 aan de voorziening worden toegevoegd. Het wegnemen van gevaarstelling kan binnen de budgetten in de begroting worden opgevangen.

3. Beheer leefomgeving

Actiepunt:	T	K	G
Afsluiting Pittelderstraat Didam			

Planning

Er worden in 2020 nog wel werkzaamheden in de Pittelderstraat uitgevoerd bij het relaisgebouw van Prorail. Dit volgens afspraak met de bewoners tegenover het nieuwe relaisgebouw.

Stand van zaken

De raad heeft besloten om de Pittelderstraat niet af te sluiten.

Eenzijds wordt daarmee tegemoet gekomen aan de bezwaren die er tegen de afsluiting bestaan vanuit de bedrijven en aanwonenden en anderzijds wordt door het niet uitvoeren een besparing gerealiseerd.

Financieel

In de eerste plaats waren hier al de nodige kosten voor gemaakt. In de tweede plaats is de kredietvotering vorig jaar mei/juni in de gemeenteraad geweest. Toen was dit bedrag al anders ingevuld.

Actiepunt:	T	K	G
Inrichten Regionaal Energiefonds			

Planning

Voorlopig wordt het geld nog niet weg gezet. Op zijn vroegst gebeurt dit het 3e kwartaal 2020.

Stand van zaken

De besluitvorming is gereed. Het Regionaal fonds moet nog worden ingericht. Aansluiting bij landelijk fonds Energie Samen wordt onderzocht.

Actiepunt:	T	K	G
Onderzoek aanleg snelfietspaden			

Stand van zaken

De komende jaren wordt een plan opgesteld als onderlegger voor de subsidieaanvraag bij de provincie. De provincie inventariseert alle wensen van de gemeentes en toetst die aan de provinciale visie of op het 'Hoofd fietsnet Gelderland'.

Het is nu nog niet bekend hoe de provinciale subsidieregeling - die er wel komt - er uit gaat zien. Wel zal er sprake zijn van cofinanciering.

Financieel

Er is een bedrag van € 40.000 beschikbaar om de voorbereidingskosten - om te komen tot een uitvoerbaar plan - te bekostigen. De uiteindelijke uitvoeringskosten zijn op dit moment niet bekend.

Actiepunt:	T	K	G
Verkeersremmende maatregelen Zuidermarkweg in Beek			

Planning

De uitvoering is afhankelijk van het overleg met de verschillende partijen zoals genoemd onder het kopje 'stand van zaken'.

Stand van zaken

In april 2019 is er een informatieavond gehouden. Daar is in overleg met de buurt, ondernemers industrieterrein Matjeskolk, LTO en de dorpsraad bepaald dat er op de Zuidermarkweg meer nodig is dan alleen de aanleg van een drempel op de kruising met de Kerkhuisstraat.

Wij werken een voorstel uit dat in 2020 op een nieuwe informatieavond besproken wordt met de genoemde partijen.

Financieel

Het beschikbare krediet is gebaseerd op de kosten van de aanleg van een plateau op de kruising met de Kerkhuisstraat. De verwachting is dat er meer maatregelen nodig zijn en het krediet moet worden verhoogd.

5. Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl**Actiepunt:****T K G**

Fusie voetbalverenigingen: investeringen uitbreidingen MVR

Planning

De parkeerplaats bij Sportpark de Boshoeck is nog in uitvoering. Eventuele fusies blijven aandacht vragen, omdat er nog ontwikkelingen kunnen komen.

Stand van zaken

De gemeenteraad heeft op 28 maart 2019 besloten, dat op sportpark De Boshoeck in 's-Heerenberg en op sportpark De Padevoort in Zeddam geïnvesteerd wordt in velden en gebouwen. Hierdoor wordt het mogelijk, om van 5 naar 2 fusieverenigingen te gaan in het voetballandschap. Aanpassing velden en aanleg parkeerplaats is afgehandeld. Bijdragen voor kleedkamers, verlichting, verhardingen, fietsenstalling, etc. zijn uitgekeerd m.u.v. kleedkamers VV Montferland.

Financieel

De totale eindafrekening is nog niet afgerond i.v.m. eindoplevering alle onderdelen (o.a. parkeerplaats).

Actiepunt:**T K G**

Mindervalidenlift de Muizenberg

Planning

Er moeten nog enkele bouwkundige aanpassingen plaatsvinden.

Stand van zaken

De huidige traplift in sporthal de Muizenberg functioneert niet goed en de leverancier is failliet. Daardoor is het voor mensen met een lichamelijke beperking niet mogelijk om sport te aanschouwen vanaf de tribune. De huidige traplift is niet te vervangen vanwege de unieke bevestigingsconstructie en aandrijving. Daarnaast belemmert de huidige lift de doorloop op de trap. Dit is niet gewenst.

Inmiddels is de plaatsing van een lift in uitvoering. Dit heeft wel moeten plaatsvinden op een andere locatie in het gebouw. Dit heeft geleid tot extra kosten.

Financieel

Doordat van een traplift naar een plateaulift is overgestapt (het was niet mogelijk een traplift te plaatsen), is de lift op een andere plek geplaatst. Hierbij is het noodzakelijk om bouwkundige voorzieningen aan te brengen. Hierdoor zijn de kosten opgelopen naar € 31.000.

Actiepunt:**T K G**

Onderzoeken fusies/open club (sport)

Stand van zaken

Het onderzoek om te komen tot open clubs is volop in gang. In Didam bestaat al instemming van een groot aantal sportclubs om te komen tot een open club/vitaal sportpark. In 's-Heerenberg maakt het onderdeel uit van de fusie-ontwikkeling bij sportpark De Boshoeck.

DVC heeft hiervoor provinciale subsidie ontvangen en brengt de Open Club in de praktijk (Open Club de Nevelhorst).

Tennisclubs werken nu samen om op basis van samenwerking/Open Club te komen tot een toekomstbestendig aanbod van tennis.

Financieel

De plannen worden binnen het budget uitgevoerd.

Actiepunt:

T K G

Verduurzaming sportzaal 't Raland

Planning

De aanleg zal dit jaar plaatsvinden.

Stand van zaken

Het is de bedoeling om op 't Raland zonnepanelen te leggen. Er wordt gekeken of de constructie van het dak daar geschikt voor is. De werkzaamheden zijn in de laatste fase. De bruto productie meter zal op korte termijn worden geleverd. Op dat moment kant de installatie worden aangesloten en opgeleverd.

Financieel

De werkzaamheden zullen worden uitgevoerd voor € 115.000. Dit bedrag is hoger dan eerder geraamd. Maar hier staat tegenover dat er circa 200 stuks extra panelen (extra opbrengst) worden geleverd.

6. Jeugd, onderwijs en cultuur

Actiepunt:

T K G

Betere samenwerking tussen sociaal en medisch domein

Planning

Door omstandigheden heeft in 2019 slechts één bijeenkomst plaatsgevonden. De bijeenkomst van september 2019 was uitgesteld naar maart 2020. Als gevolg van de coronamaatregelen is de bijeenkomst wederom uitgesteld. Naar verwachting vindt deze in juni 2020 plaats.

We merken dat als gevolg van de bijeenkomsten professionals elkaar sneller vinden en eerder contact zoeken.

Stand van zaken

Om de samenwerking te verbeteren tussen het sociaal en medisch domein vinden er 2 maal per jaar themabijeenkomsten plaats, waarvoor de partners uit het medisch en sociaal domein uitgenodigd worden. Hierdoor leren partijen elkaar kennen, dat tot gevolg heeft dat ze elkaar gemakkelijker weten te vinden.

Actiepunt:

T K G

Zorg binnen (basis)onderwijs

Stand van zaken

Het is de bedoeling, dat er bijeenkomsten georganiseerd worden waarbij deelgenomen wordt door zowel ons sociaal team, als medewerkers vanuit het onderwijs.

Het is tot nu toe nog niet gelukt omdat dit van de grond te krijgen. Voor 2020 is dit regionaal een speerpunt, maar wordt momenteel belemmerd door de Corona Crisis.

Financieel

De bijeenkomsten vinden plaats binnen het daarvoor beschikbare budget.

7. Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid

Actiepunt:

T K G

Brandweerkazerne Didam

Planning

Afhankelijk van de planologische- en vergunningsprocedure, kan de bouw van de kazerne worden aanbesteed. Indien beroep tegen de verplaatsing wordt aangetekend, zal de aanbesteding, afhankelijk van de planning van de Raad van State, opschuiven. Na aanbesteding en gunning kan de bouw naar verwachting in 2021 van start.

Stand van zaken

De plannen voor verplaatsing van de brandweerkazerne in Didam naar een locatie aan de randweg, naast de skatebaan, liggen op koers. In overleg met het korps Didam en de VNOG worden plannen momenteel uitgewerkt, waarna in het najaar 2020 het bestemmingsplan ter vaststelling aan de raad wordt aangeboden.

Financieel

Verplaatsing van de kazerne wordt gerealiseerd binnen het daartoe door de raad beschikbaar gestelde budget.

Actiepunt:

Buurtcirkel 's-Heerenberg

T K G
● ● ●

Planning

Buurtcirkel is in uitvoering.

Stand van zaken

Het jaar 2020 is een overgangsjaar, vanaf het 2e kwartaal wordt Buurtcirkel in eigen beheer uitgevoerd d.m.v. een samenwerking tussen het Sociaal Team en Welcom. We missen dan de inhoudelijke link met zorgaanbieder Estinea die het tot dit tijd heeft uitgevoerd. Dit leidt tot kwaliteitsverlies.

Financieel

De raad heeft het budget voor Buurtcirkel per 2020 geschrapt. Uitvoering vindt plaats binnen reguliere middelen, maar dit gaat ten koste van reguliere taken.

Actiepunt:

Voortzetting toezicht openbaar domein door particulier beveiligingsbedrijf

T K G
● ● ●

Planning

Door dit besluit vervalt vanaf 2021 het toezicht openbare ruimte door een particulier beveiligingsbedrijf.

Stand van zaken

Het toezicht openbaar domein, zoals de particulier beveiligder dit de afgelopen jaren tot en met 2020 heeft uitgevoerd, is een goede en belangrijke aanvulling gebleken op het reguliere netwerk van toezicht en handhaving door de BOA's en politie.

Uw raad heeft op 7 november 2019 besloten om voortzetting van het budget voor toezicht openbaar domein vanaf 2021 te schrappen. Daarbij heeft uw raad aangegeven dat eind 2020 een voorstel Integraal Handhavingsbeleid moet voorliggen, waarin is vastgelegd hoe de handhaving van de openbare orde en veiligheid is georganiseerd.

Financieel

Door dit besluit is vanaf 2021 hiervoor geen budget meer opgenomen in de begroting.

Resumé

Naast het ambitieuze coalitieprogramma is ook nieuw beleid financieel vertaald in de begrotingen 2019 en 2020. Ook hier komen er nieuwe ontwikkelingen die een financiële claim leggen op de toekomst: Bloemenbuurt etc. Deze zijn nu, in deze Kadernota, financieel vertaald.

Bovenstaande ontwikkelingen in het nieuw beleid levert het volgende financieel beeld op:

Nieuw beleid	(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)			
	2021	2022	2023	2024
Nieuw beleid (Programmabegroting 2020)	-547	-628	-623	-623
Nieuw beleid (Kadernota 2021)	-543	-624	-643	-643
Mutaties in de Kadernota 2021	4	4	-20	-20

2.3 Interbestuurlijk Programma

Het kabinet Rutte III staat voor een aantal urgente maatschappelijke opgaven met een wederzijdse afhankelijkheid tussen de verschillende overheidslagen. De vervlechting tussen die opgaven vraagt om samenwerking. Het opereren als één overheid draagt bij aan het vertrouwen van de burger. Daarom hebben op 14 februari 2018 het kabinet, VNG, IPO en Unie van Waterschappen een zgn. Interbestuurlijk Programma afgesproken, genaamd 'Samen meer bereiken'. De overheidslagen werken samen op basis van gelijkwaardig partnerschap.

Hieronder volgt een uiteenzetting over de opgaven en of deze voor onze gemeente tot nadere acties moet leiden.

1. Samen aan de slag voor het klimaat

Montferland heeft de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. Dit is vooruitstrevender dan de ambitie van Rijk en provincie (2050).

Dit is uitgewerkt in de uitvoeringsagenda 2018-2022. Daarnaast zal de komende jaren in overleg met stakeholders worden gewerkt aan de ontwikkeling van beleid t.b.v. de warmte-transitie (van het gas af). Op wijkniveau is reeds gestart met voorbereiding van het gas af in de Bloemenbuurt (Didam). Voor beleid en uitvoering warmtetransitie worden o.a. rijksmiddelen aangewend en worden subsidies aangevraagd.

Op regionaal niveau (Achterhoek) wordt een Regionale Energie Strategie (RES) ontwikkeld. Ook hiermee wordt invulling gegeven aan het Klimaatakkoord.

Om de effecten van de klimaatontwikkeling in de openbare ruimte te beperken zijn uitvoeringsmaatregelen noodzakelijk. Een onderdeel van het in 2020 nieuw op te stellen GRP is het benoemen van maatregelen die wateroverlast voorkomen en hittestress verminderen.

2. Toekomstbestendig wonen

Eind 2019 is door de raad het Woningbehoefteonderzoek Montferland 2030 vastgesteld. Het document is afgestemd en in lijn met (sub-)regionale en provinciale afspraken over de woningbouwontwikkeling binnen Gelderland de komende 10 jaar. Dit document geldt als kader voor de woningbouwontwikkeling naar omvang en type per kern binnen Montferland tot 2030. Gemiddeld gaat het om oplevering / realisatie van zo'n 100 woningen per jaar in Montferland. Uitgangspunt is nog steeds bouwen op inbreidings- c.q. transformatielocaties (onder meer vrijkomende scholen, voetbalvelden, vrijkomende agrarische bebouwing en ander leegstaand vastgoed).

Indien in een kern geen (potentiele) inbreidingslocaties meer aanwezig zijn en wel concrete behoefte kan worden aangetoond, wordt naar aard en schaal van de kern gekeken naar mogelijkheden op uitbreidingslocaties.

In de prestatieafspraken wonen, die elk jaar tussen gemeente en woningbouwcorporaties worden gemaakt, zijn ambitieuze afspraken vastgelegd op het gebied van de verduurzaming en de geschiktheid van de bestaande voorraad.

3. Regionale economie als versneller

Op diverse vlakken vindt doorlopend regionaal overleg plaats ten aanzien van de versterking van de regionale economie. Zoals op het gebied van de bedrijventerreinen in de regio West-Achterhoek, in het kader van het RPW in de regio Arnhem/Nijmegen, bij de totstandkoming van de Liemerse Economische Visie, bij de uitwerking van de logistieke hotspot E(mmerich) M(ontferland) Z(evenaer), de grensoverschrijdende logistiekstudie en Logistiek Innovatiehuis Liemers Achterhoek.

4. Naar een vitaal platteland

Met onze lopende programma's 'Interreg' en 'Stimuleren aanleg landschappelijke elementen' geven we invulling aan een integrale uitvoering van het onderdeel 'Naar een vitaal platteland'.

Het opstellen van het Biodiversiteitsplan en het 'Soortenmanagementplan' in 2020 geeft een verdere impuls aan de invulling van dit programma.

5. Merkbaar beter in het sociaal domein

Voor zover van toepassing voor ons beleid, middelen en capaciteit het volgende:

- Eenzaamheid: Lokaal is er geen specifiek maar wel algemeen beleid m.b.t. eenzaamheid. Dit wordt landelijk ondersteund vanuit ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport en regionaal opgepakt.
- Programma zorg voor Jeugd: Hiervoor is een regionale aanpak, waarop Montferland is aangehaakt.
- Programma langer thuis: dit wordt lokaal vormgegeven, zonder gebruik van deze titel.
- Gezondheid: dit wordt in de regio opgepakt, onder de titel "Achterhoek gezondste regio".
- Participatie en werk: dit is standaard door Werk en Inkomen.
- Laaggeletterdheid: hiervoor heeft het Taalhuis een lokale aanpak in uitvoering.
- Huiselijk geweld en kindermishandeling: we participeren via Veilig Thuis.
- Extremisme en radicalisering: dit is geen lokaal programma, maar onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid.
- Zorg en veiligheidshuizen: dit doen we via het veiligheidshuis.
- Regie re-integratie ex gedetineerden: dit is geen lokaal beleid, maar onderdeel van het reguliere re-integratiebeleid.
- Beleid mensenhandel: dit is geen lokaal programma, maar onderdeel van het thema ondermijning.
- Kansen creëren voor minder zelfredzame jongeren: dit is geen lokaal programma, maar onderdeel van het reguliere Jeugd- en jongerenbeleid.

6. Problematische schulden voorkomen en oplossen

Door vroegsignalering bij schulden uit te voeren kan de gemeente problematische schulden voorkomen. Vanwege het ontbreken van middelen is de gemeente hiermee nog niet gestart.

7. Nederland en migrant voorbereid

- Asielketen: we zijn in staat flexibel te reageren op hogere of lagere instroom. We zijn hierbij vooral afhankelijk van de van rijkswege opgelegde taakstelling. Tot op heden leverde dit geen noemenswaardige problemen op. In overleg met de wooncorporatie is huisvesting tot nu steeds gegarandeerd.
- Asiel (gezin)migranten) : we voeren op integratie en participatie een actief beleid. Vanaf het moment van huisvesting in onze gemeente worden direct activiteiten richting integratie en participatie (w.o. werk) ingezet. Naast de verplichte inburgering organiseren we taalonderwijs. Welcom begeleidt migranten bij de integratie in de samenleving (bezoek huisarts, scholen en afsluiten van verzekeringen).

Met de invoering van nieuwe Inburgeringswet (waarschijnlijk 1 juli 2021) komt de regie volledig bij de gemeente te liggen voor wat betreft de begeleiding van de migranten.

- Uitstroom: dit is niet relevant voor de gemeente.

8. Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving

Met het vaststellen van het plan van aanpak “Verandertraject bestuurlijke vernieuwing” is een belangrijke stap gezet de inwoners en belanghebbenden actief en tijdig te betrekken bij het ontwikkelen van plannen en uitvoeren van projecten binnen de leef- en woonomgeving. In het op te stellen participatiekader, naar aanleiding van het rekenkameronderzoek waarin een nota Burgerparticipatie geadviseerd is, wordt dit nog verder uitgewerkt.

De projecten en plannen die impact hebben op de leef- en woonomgeving starten met een startnotitie die voorgelegd worden aan de raad. In de startnotitie wordt ingegaan op de traditionele W-vragen (waarom, wat bereiken, wat doen en wat kost het), de Wie-vraag (wie gaan we er wanneer bij betrekken), de kaders waarbinnen gehandeld kan worden, de rollen, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en de planning inclusief de momenten van terugkoppeling en bijsturing. Vooraf is er voor de inwoners, partners, raad, college en ambtelijk organisatie duidelijkheid met betrekking tot de participatie.

Vanaf september 2019 is de raad gaan werken met het vergadermodel “Politieke Avond Montferland” dat gebaseerd is op de BOB-methodiek (Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming). Ook vindt er, voorafgaand aan de vergaderingen een inloop plaats met gelegenheid tot interactie tussen inwoners en raadsleden. De bedoeling is dat hiermee de interactie met de samenleving wordt vergroot. Op het moment van schrijven wordt de doeltreffendheid van de gewijzigde vergadermodel geëvalueerd.

9. Passende financiële verhoudingen

De invoering van het nieuwe verdeelstelsel is een jaar uitgesteld, van 2021 naar 2022.

De eerste geluiden zijn voor plattelandsgemeenten niet gunstig. In grote lijnen zal er geld worden overgeheveld van de plattelandsgemeenten naar de grote steden.

Dus voor ons komt er zeer waarschijnlijk een nadelig herverdeeldeffect. Onze externe adviseur inzake Algemene Uitkering adviseert om voor plattelandsgemeenten uit te gaan van ca. € 50 per inwoner. We hebben het dan voor Montferland over een bedrag van ca. € 1,8 miljoen.

10. Overkoepelende thema's

Een aantal overkoepelende thema's raakt meerdere opgaven. Daarnaast bestaan crossovers tussen de opgaven. Het interbestuurlijk programma houdt overzicht over overlap tussen opgaven en tussen overlap met overkoepelende thema's.

Thema's waarvan bekend is dat ze meerdere opgaven raken betreffen:

- Regionale gebiedsgerichte aanpak
- Krimp en bevolkingsdaling
- Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
- Europese Unie
- Grensoverschrijdende samenwerking

2.4 Overige ontwikkelingen

Binnen de 8 programma's zijn op basis van bestaand beleid zowel autonome als wettelijke ontwikkelingen te noemen. Op programmaniveau en per programmaonderdeel zullen we ze hieronder toelichten.

1. Relatie inwoners en bestuur

We zijn voornemens om in 2020 een gemeente Montferland App te lanceren waarin functionaliteit komt te zitten die voor inwoners en bedrijven handig is. Hierover zijn we in gesprek met een leverancier. Daarnaast zal er bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken een aanvraag worden ingediend om kans te maken op innovatiegelden. Om hier kans op te maken wordt gezocht naar meerdere gemeenten die mee willen participeren.

Uitrollen Factor C bij projecten. Factor C is een methode om je doelgroepen in kaart te brengen en inzichtelijk te maken welke invloed zij kunnen hebben op onderwerpen. Hier kan de kernboodschap op maat op afgestemd worden.

Regio Arnhem-Nijmegen

Zoals bekend zijn de deelnemende gemeenten en de Regio Arnhem Nijmegen drukdoende met het proces dat moet leiden tot versterking van de regionale samenwerking. De definitieve besluitvorming hierover is voorzien in juni 2020.

De Regio Arnhem Nijmegen voorziet, in verband met dat versterkingsproces, dat voor 2021 wijzigingen zijn te verwachten in de algemene financiële en beleidsmatige kaders. Dat betekent dat het op dit moment nog niet bekend is welke financiële gevolgen dat heeft voor de Begroting 2021 en verdere jaren. Maar omdat deze wel worden voorzien heeft het college besloten dit thema wel als nieuw beleid op te nemen in de Kadernota 2021.

2. Ruimtelijke ordening

Op het gebied van Ruimtelijke ordening wordt de meest in het oog springende ontwikkeling gevormd door de invoering van een nieuw wetgevingskader in 2022, ofwel de invoering van de Omgevingswet. Deze wet zal een scala aan sectorale wetten vervangen door één nieuw wetgevingsinstrumentarium. Omdat de invoering hiervan vele beleidsvelden en organisatieonderdelen raakt, wordt thans reeds gewerkt aan de voorbereidingen, teneinde klaar te zijn voor de invoering van de wet (die op dit moment is uitgesteld). Voor het invoeringstraject is inmiddels een extern projectleider van Bureau BMC aangesteld, die in overleg met stuur-, project- en werkgroepen het invoeringstraject begeleidt. Daarnaast is via een separaat traject BMC aangesteld om de gemeenteraad te begeleiden bij het vormgeven van de ambitie van Montferland bij invoering van de wet.

In 2019 is door de raad krediet beschikbaar gesteld voor de externe begeleiding van het invoeringstraject door BMC. Voor de Kadernota 2021 worden extra bedragen gevraagd voor invoering van het Omgevingslab, het interne opleidingstraject alsmede het optuigen van een participatiekader.

Als onderdeel van de voorbereidingen wordt tevens gewerkt aan een nieuwe Omgevingsvisie (voorheen Structuurvisie) voor Montferland in de geest van de nieuwe Omgevingswet. Ook het thema Monumenten zal in het kader van de komende ontwikkelingen onderdeel gaan uitmaken van de Omgevingswet.

3. Beheer leefomgeving

Afval

In 2020 worden keuzes voorbereid m.b.t. tariefdifferentiatie afvalstoffenheffing voor de gestapelde bouw. De gemaakte keuze zal in 2021 worden geïmplementeerd.

In 2021 zal in RDL-verband ook de ontwikkeling van een nieuw centraal afvalaanbiedstation in Zevenaar worden voortgezet en zal duidelijk worden wat er gaat gebeuren met het huidige aanbiedstation in 's-Heerenberg

Milieu

De invoering van de Omgevingswet is een jaar opgeschoven en zal per 1 januari 2022 plaatsvinden. In 2020 en 2021 zal de gemeente zich hierop moeten voorbereiden. Een projectorganisatie is hiermee inmiddels aan de slag gegaan.

Duurzaamheid

Op korte termijn (2020) is de ontwikkeling en vaststelling van het ruimtelijk kader duurzame energie van belang voor het stimuleren van initiatieven voor de grootschalige opwek van zon- en windenergie. In 2021 en volgende jaren zal in verschillende fases ook het beleid t.b.v. de warmtetransitie (van het gas af) worden vormgeven.

4. Economie & toerisme

Economie

Er wordt gewerkt aan de totstandkoming van een Liemerse Economische Visie.

Toerisme

In 2020 heeft het coronavirus de R&T-sector hard geraakt.

De geplande vaststelling van het R&T-beleid in het voorjaar van 2020 was daarmee niet meer reëel.

Het beleid zal op een later moment worden vastgesteld (drie maanden na opheffing van de rijks-overheidsmaatregelen m.b.t. social distancing naar aanleiding van het coronavirus) en het nieuwe beleid zal ook ingaan op de nadelige gevolgen van het virus voor de sector. Er zijn in de kadernota voor 2021 en daarna een aantal aanvullende bedragen gevraagd voor de uitvoering van het nieuwe beleid. Bij de voorgestelde extra subsidiepot van € 25.000 voor projecten die aansluiten bij de uitvoering van het nieuwe beleid, is aangegeven dat deze in 2021 t/m 2023 geheel of gedeeltelijk gebruikt kan worden om de gehele sector te ondersteunen in de nadelige gevolgen van het coronavirus.

5. Gezondheid en bevordering leefstijl

In 2021 zullen wij de sportnota uitvoeren. Hierbij zal ook aandacht zijn voor de gezonde leefstijl van zowel jongeren als oudere inwoners. Daarnaast zal de zichtbaarheid van de diverse sporten vergroot worden. Een ander issue is het gebruiken van de mogelijkheden om te bewegen in de openbare ruimte.

6. Jeugd, onderwijs en cultuur

Nieuw woonplaatsbeginsel binnen de Jeugdwet

Het woonplaatsbeginsel is opgesteld en beschreven in de Jeugdwet met als doel om de verantwoordelijke gemeente voor jeugdhulp te bepalen. Het huidige woonplaatsbeginsel zorgt voor problemen; het is onduidelijk en het leidt tot veel administratieve lasten. Daarom wordt nu gewerkt aan een nieuwe definitie. In het nieuwe woonplaatsbeginsel hoeft voor het bepalen van de verantwoordelijke gemeente het gezag niet meer te worden uitgezocht en wordt voor de woonplaats aangesloten bij de Basisregistratie Personen (BRP).

Voor de nieuwe definitie van het woonplaatsbeginsel moet de wet worden gewijzigd, het financieel verdeelmodel worden aangepast en een zorgvuldige implementatie worden georganiseerd. Gezien de fases waarin de drie trajecten zich bevinden, is door het ministerie van VWS en de VNG besloten om het nieuwe woonplaatsbeginsel een jaar later in te voeren, per 1 januari 2022.

In de nieuwe definitie van het woonplaatsbeginsel zijn twee uitgangspunten:

1. Voor ambulante jeugdhulp is verantwoordelijk: de gemeente waar de jeugdige zijn woonadres heeft volgens de Basisregistratie Personen (de BRP). Deze definitie is duidelijker en eenvoudiger.
2. Bij jeugdhulp met verblijf is verantwoordelijk: de gemeente waar de jeugdige onmiddellijk voorafgaand aan zijn (eerste) verblijf zijn woonadres in de zin van de Wet basisregistratie personen had. De gemeente waar de jeugdige vandaan komt, blijft dus (financieel) verantwoordelijk voor de jeugdige.

Financiële gevolgen voor onze gemeente zijn nog onbekend. Momenteel wordt de gemeente Montferland gecompenseerd voor de extra kosten t.g.v. het huidige woonplaatsbeginsel.

Nieuwe Visie op inkoop Sociaal Domein 2020 gereed en per 2021 invoeren

In de regio wordt gewerkt aan het verkennen van een nieuwe manier van financieren van zorg voor het Sociaal Domein. In de huidige vorm van inkoop zijn enkele perverse prikkels waardoor kosten en volume toe lijken te nemen. In de conceptvisie die in 2018 is opgesteld, wordt de wens uitgesproken over te gaan op resultaatgerichte inkoop. De werkgroep richt zich op het uitwerken tot een direct toepasbaar financieringsmodel voor 2021.

In 2021 zullen we daarnaast aandacht besteden aan het project nu niet zwanger: in dit project worden kwetsbare gezinnen ondersteund bij hun keuze om niet zwanger te worden.

7. Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid

De reeds ingezette autonome ontwikkelingen (zoals de vergrijzing en de ambulantisering van de zorg) en rijksbeleid zoals het abonnementstarief zijn ook in 2021 voelbaar. Het beheersbaar houden van de kosten is een grote uitdaging in 2021 en hiervoor is een pakket van maatregelen in uitvoering. De Corona-crisis heeft gevolgen voor de dienstverlening aan onze inwoners en mogelijk ook voor de financiën van de gemeente.

We voeren een actief preventiebeleid met onze partners in het veld. Samen met de versterking van het voorliggend veld en de eigen kortdurende hulpverlening van het Sociaal Team, draagt dit bij aan een rem op de groei van maatwerkvoorzieningen. Ook in 2021 zal de gemeente haar verantwoordelijkheid nemen in de Wet verplichte ggz die vanaf 2020 van kracht is. Verder zal 2021 in het teken staan van de voorbereidingen voor de decentralisatie van de maatschappelijke opvang en beschermd wonen.

Veiligheid

De Wet BOPZ (gedwongen opname psychiatrische ziekenhuizen) is per 1 januari 2020 vervangen door de Wet verplichte en geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en Wet Zorg en Dwang (WZD). De Wvggz maakt het mogelijk dat een bezorgde burger kan vragen om gedwongen opname, waar we als gemeente onderzoek naar moeten doen. Op deze nieuwe wetten is het web-based systeem van Khonraad, dat we al jaren gebruiken voor tijdelijk huisverbod en BOPZ, ingericht met een structurele kostenverhoging van € 7.000 per jaar.

In 2019 is een projectleider Ondernijning Achterhoek gestart, die op Achterhoekse schaal ondernijningsthema's oppakt en zorgt voor verbinding met de districtelijke aanpak. Daarnaast legt hij ook verbinding met de lokale aanpak van ondernijning binnen elke gemeente.

Voorbeelden zijn de uitrol van het Keurmerk Veilig Buitengebied in 2020, met ondersteuning van het landelijke Centrum voor Criminaliteitspreventie (het CCV), de inrichting van een meldpunt voor het melden van signalen en het preventief in beeld brengen van vakantieparken en campings in samenwerking met het provinciale Ariadne-project.

Naast een repressieve aanpak willen we in Montferland ook inzetten op preventie door bewustwording te vergroten bij de inwoners van Montferland, zodat zij mogelijke signalen kunnen herkennen en alert zijn voor signalen in hun omgeving. Op basis van een nog vast te stellen lokale plan van aanpak ligt het in de verwachting dat een separaat verzoek kan volgen om (eventueel) extra middelen hiervoor beschikbaar te stellen.

De Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG) streeft ernaar een toekomstbestendige veiligheidsregio te worden. Daarvoor doorloopt de VNOG een proces wat inmiddels heeft geresulteerd in een vastgesteld document 'Toekomstvisie en Opdrachten'. De verdere uitvoering hiervan zal de komende tijd zijn beslag krijgen. Daarnaast heeft het Algemeen Bestuur VNOG besloten om alle financieel technische aspecten uit het clusterverleden definitief af te ronden, zodat regionale uniformiteit in de uitvoering van werkzaamheden gerealiseerd kan worden.

Voor de gemeente Montferland gaat het hierbij om de wettelijke taak van gemeenten, het beheer van de bluswatervoorziening. De gemeente Montferland heeft samen met enkele andere gemeenten een uitzonderingspositie dat de VNOG deze taak voor hen uitvoerde. Deze taak is met ingang van 1 januari 2020 weer overgedragen aan de gemeente Montferland, wat een structurele kostenverhoging betekent van € 25.000 per jaar.

In het voorjaar 2020 wordt Nederland, net als de rest van de wereld, getroffen door de verspreiding van het Corona-virus. Er worden landelijke maatregelen getroffen om verspreiding van het Corona-virus tegen te gaan. Deze maatregelen hebben effect op onze samenleving, waarvan het op dit moment niet duidelijk is, wat hiervan de effecten in de komende tijd en mogelijk in 2021 zullen zijn.

8. Werk en Inkomen

Uitkeringen

De gemeente verstrekt uitkeringen aan zowel werkloze werknemers (P-wet, Ioaw, Ioaz) als aan zelfstandigen (Bbz2004). Hiernaast voert de gemeente de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) uit. Het is zeer waarschijnlijk dat de Corona crisis grote economische gevolgen heeft. De Rijksoverheid voert een actief beleid om de economische gevolgen te beperken. Ondanks dit beleid zullen veel bedrijven en ondernemers in de financiële problemen komen. Dit zal ertoe leiden dat veel mensen werkloos gaan worden en een beroep op een uitkering gaan doen. Aangezien veelal eerst een WW uitkering wordt verstrekt, zal de hausse van aanvragen voor een bijstandsuitkering later volgen (vanaf 6 maanden na beëindiging dienstverband).

Dit zal leiden tot een grotere druk op de formatie van de afdeling Sociale zaken.

Minimabeleid

Een groter uitkeringsbestand en een grotere doelgroep die in aanmerking komt voor het minimabeleid als gevolg van de crisis, leidt automatisch tot een groter gebruik van het gemeentelijk minima-beleid.

Dit zal ook leiden tot een grotere druk op de formatie van de afdeling Sociale Zaken.

Schuldhelpverlening

Als gevolg van de Coronacrisis zal er zeer waarschijnlijk een groter beroep worden gedaan op schuldhelpverlening. Dit geldt zowel voor particulieren als voor (ex-)ondernemers. Hiernaast is het waarschijnlijk dat per 1 januari 2021 de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening wordt aangepast. Dit betekent dat de gemeente vroegsignalering bij schulden moet gaan uitvoeren. Dit zal leiden tot een extra druk op de formatie van de gemeenten en de Gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland.

2.5 Stand van zaken Hervormingen

Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2020 op 7 november jl. is ook een pakket aan Hervormingen in het Sociaal Domein en overige taakvelden vastgesteld. Dit pakket aan Hervormingen loopt op van € 1,2 miljoen in 2020 tot en met € 2,7 miljoen vanaf 2023. Hieronder wordt u geïnformeerd over de voortgang van de Hervormingen.

Stand van zaken					
A. Hervormingen Sociaal Domein					Vooraf: Bij alle maatregelen in het Sociaal Domein dient rekening gehouden te worden dat de Corona crisis de uitkomsten sterk zal beïnvloeden.
Algemeen	Afdeling	2020	2021	2022	2023
Heronderzoek en handhaving (p.m.)					
Versterken eigen toegang (ambulant)	Zorg	50.000	62.500	75.000	75.000
Versterken eigen toegang	Zorg	50.000	62.500	75.000	75.000
Goede informatievoorziening (p.m.)					De inrichting van de website is onder constructie. Informatie voor (potentiele) klanten wordt daarmee uitgebreid. Tevens wordt nadrukkelijk gewezen op mogelijke alternatieven voor geïndiceerde ondersteuning. Denk in dit verband voorliggende voorziening of kleine aanpassingen in huis.

Jeugdwet					
BSO uitbreiden voor kinderen met een zorgvraag	Ontwikkeling	0	10.000	20.000	20.000
Samenwerking versterken passend onderwijs en jeugdhulp	Ontwikkeling	15.000	20.000	25.000	25.000
Taskforce inzet op jeugdbescherming (ambulant)	Ontwikkeling	0	10.000	20.000	20.000
Taskforce inzet op jeugdbescherming (dagbehandeling)	Ontwikkeling	0	10.000	20.000	20.000
Afname 24-uurszorg	Ontwikkeling	60.000	60.000	60.000	60.000
Voorliggende voorzieningen vs. maatwerk	Ontwikkeling	20.000	20.000	20.000	20.000
Onderzoeksfase gestart. Zorgaanbieder Zozijn werkt in principe mee, op voorwaarde dat er voldoende belangstelling voor is en een BSO beschikbaar is. Door de corona crisis ligt dit nu stil. Er is een grijs gebied tussen (regionaal) passend onderwijs en jeugdhulp. Om activiteiten te stroomlijnen -en daarmee extra kosten te voorkomen- hebben we aan het onderwijs en aanbieders voorgesteld gezamenlijke trainingen te organiseren. Het belang van een versterking van de samenwerking tussen passend onderwijs, aanbieders en gemeenten wordt nu ook regionaal opgepakt. Veel scholen voor passend onderwijs functioneren immers regionaal. Dit is in ontwikkeling. De inzet op jeugdbescherming bestaat uit drie stappen. De eerste stap is inmiddels gerealiseerd. Zowel bij gemeente als bij de gecertificeerde instellingen (GI's) zijn contactpersonen aangesteld. Wanneer er zorg ingezet moet worden en de GI is de verwijzer, dan geldt de afspraak dat zij afstemming zoeken met de gemeente over het gecontracteerde aanbod. Dit gebeurt op basis van een samenwerkingsprotocol. De vervolgstappen bestaan uit het contracteren van aanbieders die mogelijk een interessant (alternatief) aanbod hebben dan wel kunnen creëren. Dan wordt zichtbaar of er inderdaad andere vormen van zorg inzetbaar zijn en of de bezuiniging gehaald wordt. Twee medewerkers zijn vrijgemaakt om de ingediende bepalingen te screenen en contact te leggen met de aanbieder. Zie hierboven. Lokaal en regionaal wordt er ingezet op het verminderen van verblijfsvormen van zorg en het verstevigen van specialistische ambulante zorg. Aanbieders en gemeenten werken hierbij samen. Er is een budget beschikbaar voor aanbieders die projecten ontwikkelen die gericht zijn op deze doelstelling. Lokaal kijken we naar de 20 duurste klanten in ons zorgbestand. Vervolgens wordt geanalyseerd welke mogelijkheden er zijn om de jongeren met een verblijfsvorm in een passend ambulant traject om te zetten en op deze manier een minder ingrijpende zorgvorm te realiseren. Mocht er 1 jongere overgeplaatst kunnen worden naar een meer zelfstandige- of thuisachtige setting, dan is de bezuiniging al gehaald. Er is dus een start gemaakt met het doorlichten van deze clientengroep. Twee combinatiefunctionarissen sport zijn inmiddels op verzoek van de gemeente opgeleid als zogenaamd clubkadercoach. Zij steunen leiders en trainers van sportverenigingen en proberen hen kennis en vaardigheden te leren waardoor zij (beter) omgaan met kinderen/jongeren met een lichte zorgvraag. Hiermee wordt sport ingezet als een voorliggende voorziening en wordt omschaling naar dure geïndiceerde zorg (mogelijk) voorkomen. Welcom is begonnen met ondersteuning van verenigingen, zodat deze beter in staat zijn om kinderen in hun vereniging mee te laten draaien.					

WMO					
Persoonsgebonden budget (PGB) WMO	Ontwikkeling	50.000	50.000	50.000	50.000
Persoonsgebonden budget (PGB) Jeugd	Ontwikkeling	20.000	20.000	20.000	20.000
Medisch advies (dagbesteding)	Ontwikkeling	24.000	24.000	24.000	24.000
Medisch advies (begeleiding)	Ontwikkeling	24.000	24.000	24.000	24.000
Medisch advies (ambulant)	Ontwikkeling	24.000	24.000	24.000	24.000
Medisch advies (dagbehandeling)	Ontwikkeling	24.000	24.000	24.000	24.000
Eigen inzet	Zorg	0	110.000	110.000	110.000
Indicatielose dagbesteding	Zorg	0	35.000	70.000	70.000
Wasvoorziening	Ontwikkeling	0	450.000	600.000	600.000
Ondersteuning bij dagelijkse organisatie huishouden	Ontwikkeling	0	284.000	350.000	350.000
HbH c	Ontwikkeling	0	-50.000	-50.000	-50.000
Subtotaal		361.000	1.250.000	1.561.000	1.561.000
De verplichting om familieleden uit te betalen conform de Wet minimumloon (Wlm) biedt de mogelijkheid om het sociaal netwerktaarief (PGB) opnieuw te berekenen en vast te stellen. Dit is inmiddels gebeurd. Het PGB tarief is in februari 2020 verlaagd van € 18,50 naar € 14,60 per uur. De verordening is hierop aangepast. Zie hierboven. De casuïstiek waarmee consultants te maken krijgen is met de invoering van de Wmo 2015 en de Jeugdwet steeds complexer geworden. Om een goede inschatting te kunnen maken wat voor een cliënt wel of niet nodig is aan ondersteuning is goede medische advisering onontbeerlijk. Eind 2019 is gestart met een marktconsultatie, met als resultaat dat aan twee aanbieders gevraagd is advies uit te brengen op verschillende cases. Zie hierboven. Zie hierboven. Zie hierboven. Deze maatregel beoogt dat medewerkers van het sociaal team meer vragen (in groepsverband) oppakken. Dit ligt nu stil. De vraag wanneer dit initiatief weer opgepakt kan worden kan nu niet beantwoord worden. Daarvoor is de huidige situatie te ongewis. Dit project is nog niet gestart. Overwogen wordt of dit meegenomen kan worden binnen de regionale aanbesteding voor 2021 en verder. Wasverzorging en Hulp bij het huishouden (HBH) zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De verwachting is dat wanneer de wasvoorziening zelfstandig wordt aanbesteed, er vanuit de markt niet voldoende belangstelling is. Dit is de uitkomst van de marktconsultatie, die in het vierde kwartaal 2019 en het eerste kwartaal 2020 is uitgevoerd. Daarom is besloten de lopende aanbesteding HBH stop te zetten. Dit besluit maakt het mogelijk dat de wasvoorziening en HBH gezamenlijk aanbesteed kunnen worden. Voor 2020 zijn de bestaande contracten HBH onder gelijkblijvende voorwaarden verlengd. Voor 2021 wordt een nieuwe aanbesteding uitgeschreven voor HBH en de wasvoorziening. Naar verwachting vindt de gunning voor beide diensten plaats in september/oktober 2020. Door het inzetten van het product "ondersteuning bij de dagelijkse organisatie van het huishouden" verwachten we dat inwoners zichzelf beter kunnen redden waardoor ze korter een beroep doen op ondersteuning of minder zware ondersteuning nodig hebben. De pilotfase is met succes afgerond. Het product wordt meegenomen in de nieuwe aanbesteding hulp bij het huishouden. Zie hierboven.					

B. Hervormingen Overige taakvelden					
Pakket 1 Eigen kracht samenleving					
Afdeling	2020	2021	2022	2023	
Topsport	Publiekszaken	100.000	100.000	100.000	100.000
De budgetten zijn m.i.v. 2020 afgeraamd.					
Schoolzwemmen	Ontwikkeling	50.000	97.000	99.000	102.000
Schoolzwemmen wordt stopgezet met ingang van 1 augustus a.s. Scholen zijn hierover geïnformeerd.					
WKW Liemers ++ (2024 € 10.000)	Openbare Werken	0	0	0	0
Deze bezuiniging gaat pas in vanaf 2024.					

Pakket 2 De Montferlandse schaal					
Samenwerkende welzijnsorganisaties					
Ontwikkeling	0	0	260.000	260.000	Extra onderzoek (motie3) wordt uitgevoerd. Verwachting eind mei klaar.
Gouden Handen (m.i.v. 2024 € 210.000)	Publiekszaken	-30.000	95.000	95.000	95.000
Er is voor 2020 en volgende jaren een bezuiniging op de beveiliging bereikt door minder inhuren van een beveiliging. Daarnaast is voor de jaren 2021 en 2022 de resterende taakstelling verrekend met de risicostelpost Hervormingen. December 2023 loopt de huurovereenkomst van de gemeente met Woonzorg ten einde. Opzegging van de overeenkomst moet geschieden één jaar voor beëindiging huurperiode (uiterlijk november 2022). De huurovereenkomst met Yunio loopt hiermee gelijk op.					
De Hoevert	Ontwikkeling	0	92.000	92.000	92.000
We zijn bezig met een onderzoek naar de mogelijkheden voor de toekomst.					
Toegankelijkheid openbare ruimte	Openbare Werken	0	0	100.000	100.000
In 2022 en 2023 kan er een bezuiniging van € 100.000,= worden gerealiseerd als de buitendienst de aanpassingen in de openbare ruimte uitvoert.					

Pakket Bedrijfsvoering					
Bedrijfsvoering (vanaf 2024 € 500.000)					
Middelen	100.000	200.000	300.000	400.000	Voor 2020 is bij de 2e begrotingswijziging in de dekking voorzien. T.a.v. de jaren 2021 e.v. daarvoor volgt in de 2e helft van 2020 een dekkingsvoorstel. Met de kennis van nu streven we ernaar om vanaf 2022 e.e.a structureel in de bedrijfsvoering te kunnen inbedden.
Budget Bodem	Vergunning en Handhaving	5.000	5.000	5.000	5.000
Bezuiniging is op begrotingsbasis haalbaar (zie wel risicoparagraaf en mits geen boekingen op bodem die eigenlijk op andere budgetten geboekt moeten worden, zoals OW-projecten).					
Leges evenementenvergunning	Vergunning en Handhaving	0	5.000	5.000	5.000
Inkomstenverhoging is in 2020 niet haalbaar ivm Corona en ivm eerst breder onderzoek kostendekkendheid leges.					
Leges afwijking bestemmingsplan	Vergunning en Handhaving	5.000	5.000	5.000	5.000
Gebaseerd op rekening 2019 is inkomstenverhoging op begrotingsbasis haalbaar; is op dit moment nog niet voor 2020 te beoordelen.					

Resultaat hervormingen	593.020	1.851.021	2.624.022	2.727.023
------------------------	---------	-----------	-----------	-----------

Voor 2020 was de verwachting om een besparing te realiseren van ruim € 1,2 mln. Medio 2020 wordt bij de Bestuursrapportage 2020 een bedrag van € 644.000 afgeraamd. Dit betreffen de volgende hervormingen:

• Eigen inzet	€ 110.000
• Wasvoorziening	€ 379.000
• Ondersteuning bij dagelijkse organisatie huishouden	€ 150.000
• Leges evenementenvergunning	€ 5.000
Totaal	€ 644.000

Dat betekent dat de verwachting is dat in 2020 maar afgerond 48% van de ingeboekte bezuinigingen gerealiseerd gaan worden.

In deze Kadernota gaan we er voor de jaren 2021 en verder ervan uit dat 100% van de hervormingen gerealiseerd gaat worden. Mocht dit niet lukken, betekent dit dat de verwachte tekorten hoger worden, tenzij alternatieve dekking wordt gevonden voor de niet gerealiseerde bedragen.

Als gevolg van de besluitvorming door uw raad over de Hervormingen staat er op de lijst moties, toezeggingen en schriftelijke vragen nog een actie open, waarbij € 60.000 structureel gevonden dient te worden in de afvalbegroting. In deze Kadernota wordt u hierover nader geïnformeerd:

Met ingang van 1 januari 2020 heeft de VNG nieuwe afspraken gemaakt met Nedvang over de verwerking van het PMD afval. In dit kader kunnen de gemeenten de regie over de verwerking en vermarkting van PMD afval geheel uit handen geven. Daarvoor krijgen zij nu een vast bedrag van € 261,00 per ton ingezamelde PMD.

Ons verwerkingscontract met Veolia over de verwerking en vermarkting van PMD verliep op 31 december 2019. In nauw overleg met Nedvang konden we bij wijze van uitzondering al per 1 januari 2020 gebruik kunnen maken van de nieuwe regeling.

In de begroting 2020 staat een bedrag opgenomen van € 490.203,00 voor de inzameling van kunststoffen. Dit zijn de kosten van inzameling door de RDL, aankoop zakken en de verwerking en vermarkting van het PMD door Veolia. Dit laatste (verwerking en vermarkting PMD) betreft een bedrag van € 300.000,00, wat we nu besparen op deze post.

Echter tegenover de uitgaven stonden ook inkomsten van Nedvang in verband met de inzameling. Dit betreft een bedrag van € 426.000,00 als vergoeding voor het ingezamelde PMD, papier en glas. Op basis van de nieuwe regeling wordt vergoeding nu geraamd op € 248.375,00. Oftewel € 177.625,00 minder inkomsten. Het nettoresultaat is € 122.375,00 voordelig.

2.6 Bouwgrondexploitaties woningbouw en bedrijventerreinen

In lijn met de economische groei is in 2019 een groot aantal woningbouw- en bedrijfskavels verkocht. Geconcludeerd kan worden dat, op hoofdlijnen, de uitgifte van kavels in 2019 conform planning is verlopen. Verondersteld werd dat dit beeld van een voorspoedige uitgifte zich in 2020 en 2021 zou gaan voortzetten. Echter, vanwege het Coronavirus zal de uitgifte van woningbouw en -bedrijfskavels minder voorspoedig gaan verlopen. Het laat zich echter lastig voorspellen in welke mate dit het geval zal zijn. Het Centraal Planbureau (CPB) schetst in vier scenario's de economische impact van het coronavirus in 2020 en 2021 (zie ook paragraaf 1.2).

Voor specifiek de grondexploitaties kan op hoofdlijnen worden gesteld dat vanwege de minder omvangrijke voorraad aan woningbouw- en bedrijfskavels de risico's minder omvangrijk zijn geworden dan enkele jaren geleden. Veel van de actieve grondexploitaties voor zowel woningbouw als ook bedrijventerreinen bevinden zich in een stadium waarbij veel van de grond reeds is verkocht. Desalniettemin zal een stagnatie in de uitgifte van deze laatste gronden nadelige financiële effecten met zich meebrengen. De twee voornaamste grondexploitaties met grotere risico's worden hieronder toegelicht.

Woningbouw - Kerkwijk

Van het totaal beschikbare aanbod aan woningbouwkavels van 190 zijn er 129 woningbouwkavels gelegen in Kerkwijk. Deze 129 kavels zijn in hoofdzaak gelegen in de laatste fasen 5, 6 en 7. Naast uitgifte door de gemeente zelf zijn met enkele ontwikkelaars afspraken gemaakt om in 2020 en opvolgende jaren te komen tot afronding van deze fasen 5, 6 en 7. In 2019 is een aanvang gemaakt met het bouwrijp maken zodat in 2020 gestart kan worden met de bouw. Zoals ook het CPB met de verschillende scenario's uiteenzet laat het zich lastig voorspellen in welke mate het coronavirus de ontwikkeling parten zal gaan spelen.

Bedrijventerreinen – DocksNLD/A18 Bedrijvenpark

Op het logistieke bedrijventerrein DocksNLD is op 1 kavel van 4 hectare na alle grond verkocht. De beoogde uitgifte in 2020 is vanwege het coronavirus onzeker. Logistiek is een zogeheten 'enabler' voor andere economische sectoren. Indien derhalve de economie een neergang kent zal de logistiek volgen. De gevolgen/risico's voor de grondexploitatie zijn echter te overzien aangezien in hoofdzaak alle kosten zijn gemaakt en bijna alle opbrengsten zijn ontvangen.

De risico's bij het A18 Bedrijvenpark zijn omvangrijker. Deze ontwikkeling maakt onderdeel uit van een samenwerking tussen de gemeenten Bronckhorst, Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek. Het aandeel van de gemeente Montferland in de ontwikkeling bedraagt 25%.

In de looptijd van de grondexploitatie van het A18 Bedrijvenpark is 2019 het eerste jaar geweest waarin de uitgifte voorspoedig verliep met daarbij ook gunstige vooruitzichten voor 2020. Nu echter het coronavirus de economie raakt zal dit effect hebben op de uitgifte van grond op het A18 Bedrijvenpark. Nu er nog grofweg 2/3 (circa 50 hectare) van het bedrijventerrein moet worden verkocht zal dit zeker zijn uitwerking krijgen.

2.7 Woonlasten 2021 – 2024

In het coalitieprogramma 2018 – 2022 is hierover bepaald:

"De lokale belastingen en de OZB moeten zo min mogelijk verhoogd worden waarbij het verhogen van deze belastingen als laatste maatregel gezien moet worden".

Extra belastingverhoging doorvoeren om begrotingsruimte te creëren is derhalve niet ons uitgangspunt. Echter bij de vaststelling van de Programmabegroting 2020 is besloten om de OZB belasting met extra 2% te verhogen naast de voorgestelde verhoging. Dit betrof een uitzondering. Evenals vorig jaar zullen we voor het berekenen van de tarieven afvalstoffenheffing en de rioolheffing ons in eerste instantie baseren op het bestaande uitgangspunt van 100% kostendekkendheid. Voor de OZB volgen we de verwachte inflatie. Deze uitgangspunten zorgen ervoor dat we niet hoeven in te teren op onze begrotingspositie.

De definitieve tariefbepaling is mede afhankelijk van de totale begrotingssituatie.

De afgelopen jaren hebben we een beroep kunnen doen op de "egalisatiereserve afvalstoffenheffing". Vanaf 2020 is deze egalisatiereserve leeg. Dus er zijn geen mogelijkheden meer om het tarief voor de afvalstoffenheffing te kunnen drukken.

Op dit moment hebben we de ontwikkelingen op het terrein van de riolering en de afvalstoffen nog maar voor een deel in beeld. Wel spreken we de verwachting uit dat de komende jaren de tarieven kunnen stijgen door:

- Een toename van kosten bij de RDL als gevolg van noodzakelijke investeringen, o.a. voor een mogelijk nieuw afvalaanbiedstation;
- Een mogelijke toename van kosten op het terrein van riolering. Deze zullen we in 2021 actualiseren en zal het impact hebben op de tarieven vanaf 2022.

F

inanciële kaders

3. Financiële kaders

Na het vaststellen van de Programmabegroting 2020 – 2023 zijn er de nodige financiële ontwikkelingen op ons afgekomen. Voor het actualiseren van het financieel meerjarenperspectief brengen wij in deze Kadernota de structurele financiële ontwikkelingen in beeld.

De basis voor het bepalen van de financiële toekomstige ontwikkelingen vormt de begroting 2020. In meerjarenperspectief laat die begroting negatieve saldi zien. Echter door vaststelling van een pakket aan Hervormingen in het Sociaal Domein en op overige taakvelden (1^e begrotingswijziging) en het verwerken van de uitkomsten uit de septembercirculaire 2019 (2^e begrotingswijziging) worden de negatieve saldi omgevormd tot positieve saldi.

Echter deze positieve saldi zijn wel met dien verstande dat:

- de lopende, resterende bezuinigingstaakstellingen uit de kerntakendiscussies, volledig worden gerealiseerd (dus met uitzondering van hetgeen reeds als verlies is afgeboekt);
- het pakket aan Hervormingen in het Sociaal Domein en overige taakvelden ook volledig worden gerealiseerd;
- de lasten en baten voor 2021 en verder zijn geraamd in constante prijzen, prijsniveau 2020;

Hieronder de begrotingssaldi uit de begroting 2020 (na 1^e en 2^e begrotingswijziging).

Saldi begroting 2020 – 2023		(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)			
	2021	2022	2023	2024	
Saldo begroting 2020 - 2023	-2.460	-3.095	-2.631	-2.631	
1e Begrotingswijziging	2.138	2.927	3.040	3.040	
2e begrotingswijziging	1.047	1.167	1.011	1.011	
Saldo begroting 2020 - 2023	725	999	1.420	1.420	

3.1 Financieel meerjarenperspectief 2021 – 2024

Wij gaan nu in op de diverse ontwikkelingen voor de jaarschijven 2021 – 2024.

Mutaties Kadernota 2021 – 2024		(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)			
	2021	2022	2023	2024	
(Autonoom) bestaand beleid	-2.549	-2.063	-2.056	-2.037	
Sociaal Domein	-1.029	-1.007	-1.007	-1.007	
Coalitieprogramma 2018 - 2022	136	290	1.279	-200	
Nieuw beleid	4	4	-20	-20	
Hervormingen	-	-	-	-	
Financiële mutaties	-3.439	-2.775	-1.803	-3.264	

De saldi van de Kadernota geven wederom aanleiding tot beschouwing van onze financiële positie. Ons uitgavenpatroon sluit meerjarig niet (meer) aan op de middelen die we jaarlijks ontvangen. Anders gezegd: de tekorten meerjarig laten diep rode cijfers zien.

Dat gebeurt nadat we aanvankelijk in 2019 hervormingen in het Sociaal Domein en op de overige taakvelden hebben doorgevoerd en dachten hiermee meerjarig een sluitende begroting te kunnen presenteren.

Even voor de duidelijkheid: de realisering van de hervormingen oplopend tot afgerond € 2,8 mln. in 2023 dient nog daadwerkelijk gerealiseerd te worden.

Wat is er in de tussentijd gebeurd?

Hieronder wordt kort ingegaan op de verschillende onderdelen:

(Autonoom) bestaand beleid

Dit betreffen diverse mutaties op basis van bestaand beleid. Hieronder de grootste bijstellingen die de negatieve mutaties veroorzaken.

(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)

(Autonoom) bestaand beleid	2021	2022	2023	2024
WMO - Huishoudelijke verzorging natura	-1.624	-1.744	-1.519	-1.519
Algemene uitkering		550	550	550
Regionale brandweer en rampenbestrijding (VNOG)	-328	-328	-328	-328
Laborijn	257	186	20	-55
WMO - Vervoersvoorzieningen (BVO DRAN en vervoersvoorzieningen)	-22	-65	-118	-140
Milieubeheer (bodemonverontreiniging Meursweg)	-85			
Milieubeheer (ODA)	-69	-69	-69	-69
Leerlingenvervoer	-85	-85	-85	-85
Kunstbevordering (frictiekosten MOG)	-84			
Openbaar groen (bestrijding eikenprocessierups)	-82	-82	-82	-82
Openbaar groen (Autonome ontwikkelingen/areaal uitbreiding door uitbreidingsplannen en herinrichtingen)	-18	-18	-18	-18
Openbaar groen (Uitvoering bomenbeleidsplan, uitvoering bomen effecten analyse (advisering extern)	-17	-17	-17	-17
Buitensportaccommodaties (kosten groot / klein onderhoud sportvelden)	-74	-74	-74	-74
Buitensportaccommodaties (advieskosten de grasmeesters/keuring kunstgrasvelden)	-26	-26	-26	-26
Deelnemingen / beleggingen (BNG en Vitens)	-60	-60	-60	-60
Sociaal cultureel werk (Versterken van het voorliggend veld, innovatie en preventie)	-50	-50	-50	-50
Bijdrage RDL detachering vervalt	-44	-44	-44	-44
Automatisering (ICT beveiligingsplan)	-44	-44	-44	-44
Wegbeheer (vegen / onderhoud bluswatervoorziening)	-42	-42	-42	-42
Diverse kleinere mutaties	-53	-52	-50	65
Totaal	-2.550	-2.063	-2.055	-2.038

Enkele opvallende mutaties boven de € 100.000 lichten we eruit:

WMO – huishoudelijke verzorging natura

Zoals hiervoor al toegelicht zien we vanaf vorig jaar al een stijging in het aantal Wmo-cliënten. Deze stijging openbaart zich met name in de categorie hulp bij het huishouden. Schrijnend is te zien dat deze groei met name veroorzaakt wordt door de hoogste inkomensgroep (boven de € 100.000).

Daarnaast hebben we vanaf 2021 te maken met een prijsstijging van € 1,20 per uur. Hiervoor wordt structureel € 0,2 mln. bijgeraamd.

Tot slot hebben we u inmiddels al via een raadsbrief geïnformeerd over de 'correctie begroting 2020'. Deze correctie heeft als directe gevolg dat op begrotingsbasis het financiële beeld € 600.000 te positief was. De betreffende taakstelling zat nog verwerkt in de budgetten voor de huishoudelijke verzorging en wordt in deze Kadernota hersteld.

Algemene Uitkering

In dezelfde - hierboven genoemde - raadsbrief 'correctie begroting 2020' is ook aangegeven dat vanaf 2022 dekking is gevonden voor deze herstelactie.

De gemeente heeft vorig jaar extra middelen voor de Jeugdzorg ontvangen. Montferland heeft 3 eenmalige bedragen ontvangen voor de jaren 2019 tot en met 2021 van respectievelijk € 728.000 in 2019 en voor 2020 en 2021 € 550.000. De gemeente had de mogelijkheid om voor de jaren na 2021 een structurele stelpost van € 550.000 op te nemen. Bij de begroting 2020 is hier niet voor gekozen. Gezien onze financiële situatie op dit moment en de herstelactie om de € 600.00 ophoging grotendeels te compenseren, is er nu bij deze Kadernota voor gekozen de stelpost uitkomst onderzoek Jeugdzorg' op te nemen vanaf 2022 voor een bedrag van € 550.000.

Regionale brandweer en rampenbestrijding

Via het raadsvoorstel 'Toekomstvisie en Opdrachten VNOG' bent u in januari jl. hierover al geïnformeerd. Op basis van de toekomstvisie en opdrachten wordt door de VNOG een implementatieplan opgesteld met een meerjarige financiële planning. Dit implementatieplan is verwerkt in de concept-begroting van de VNOG 2021 – 2024.

De motie van 18 april 2019 waarmee richting gemeenschappelijke regelingen (en dus ook de VNOG) een 'budgettaire neutrale ontwikkeling' ten opzichte van de primitieve begroting 2019 is opgelegd, kan – mede door de toekomstvisie – niet worden uitgevoerd. De bijdrage aan de VNOG wordt in deze Kadernota fors opgehoogd met een structureel bedrag van € 328.000.

Laborijn

De conceptbegroting 2021 van Laborijn – onderdeel WSW – laat de eerste jaren een verbeterd beeld zien vanwege de taakstelling die bij Laborijn is neergelegd. Dit heeft geleid tot een voordeel van ruim € 250.000 voor 2021 aflopend tot een nadeel van € 55.000 in 2024.

Laborijn wordt geconfronteerd met twee ingrijpende gebeurtenissen, namelijk de corona-uitbraak alsmede de onzekerheid omtrent het uittreden van de gemeente Oude IJsselstreek. Derhalve zal in het najaar 2020 een begrotingswijziging opgesteld gaan worden, wanneer er duidelijkheid is over hoe het uittreden van Oude IJsselstreek er concreet uit gaat zien en hopelijk ook meer zicht is op de financiële consequenties van de coronacrisis.

WMO - vervoersvoorzieningen

De vervoersvoorzieningen zorgen voor fluctuerende kosten door afschrijvingen van hulpmiddelen, wisseling in contracten en de bijbehorende prijs van de voorzieningen. Structureel wordt hiervoor vanaf 2021 € 90.000 voor bijgeraamd.

De andere component is de doelgroepenvervoer regio Arnhem – Nijmegen (BVO DRAN). De eerste jaren wordt de bijdrage minder (2021 € 68.000 voordeel), maar loopt daarna weer op (2024 € 50.000 nadeel). Dit komt door de afbouw van de provinciale Wmo subsidie en door het uitgangspunt van een jaarlijkse stijging van 10% (van de aantallen VAV).

Sociaal Domein

Zoals in verschillende vakbladen te lezen is, herkennen we ook in Montferland de landelijke tendens van toenemende kosten in de Jeugdzorg. Inmiddels hebben we driemaal een maatregelenpakket voorgelegd aan de raad (2017 en 2x in 2019). Alhoewel dit heeft geleid tot forse maatregelen blijft het onvoldoende om de kosten in het Sociaal Domein te beheersen: autonoom (rijks)beleid en toename van de kosten zijn hiervan oorzaken.

Het beeld dat redelijk geruisloos miljoenen kunnen worden bespaard in het sociaal domein blijft bestaan. Substantieel bezuinigen binnen dergelijke budgetten kan alleen als we zaken níet meer doen, niet als we zaken ánders doen.

Vanzelfsprekend blijven wij met voorstellen komen om de uitgaven te verlagen in het sociaal domein. Daarbij zullen wij zoveel als mogelijk slechts met 'harde maatregelen' komen; maatregelen die we landelijk veel zien hebben een hoog 'probeergehalte', maar zijn amper te vertalen in lagere kosten.

Het uitgangspunt, conform besluit van de gemeenteraad, is om binnen het Sociaal Domein budget neutraal te zijn. Dat wil zeggen: het Sociaal Domein moet binnen de Rijksmiddelen worden uitgevoerd.

Daarbij komt ook nog dat de reserve Sociaal Domein vanaf 2020 leeg is (zie ook de jaarrekening 2019). We hebben dus geen buffer meer. Alle tekorten op het gebied van het Sociaal Domein gaan ten laste van onze Algemene Reserve.

In deze Kadernota 2021 – 2024 worden de budgetten in het Sociaal Domein wederom naar boven bijgesteld, te weten voor een bedrag van ruim € 1 mln. Het bedrag kan als volgt worden uitgesplitst:

(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)

Sociaal Domein	2021	2022	2023	2024
Bijstellingen WMO (m.n. dagbesteding en begeleiding)	-364	-364	-364	-364
Bijstellingen Jeugd (m.n. specialistische ambulante jeugdhulp en verblijf incl. behandeling)	-666	-643	-643	-643
Totaal	-1.030	-1.007	-1.007	-1.007

Wmo (nieuwe taken)

We zien voor 2021 en verdere jaren een structurele verhoging van circa € 0,4 mln. Met name op de onderdelen dagbesteding en begeleiding zien we de verhoging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

1. stijging tarieven per 1 januari en 1 juli 2020;
2. stijging van de vraag als gevolg van vergrijzing en autonome groei;
3. en waarschijnlijk zijn er ook in sommige gevallen andere productcombinaties ingezet, die duurder zijn uitgevallen.

Jeugdzorg

Bij de jeugdzorg stijgen de kosten wederom aanzienlijk, een structurele verhoging van ruim € 0,6 mln. Ook hier zijn de tarieven voor Jeugdzorg gestegen en is er sprake van een (landelijke) autonome stijging van de vraag naar Jeugdzorg. Daarbij komt dat jeugdigen langer in de Jeugdzorg verblijven. Tegelijkertijd zien we dat wij steeds meer ambulante producten inzetten. De inzet van ambulante zorg in combinatie met preventie en maatregelen als bijvoorbeeld de POH-Jeugd heeft de stijging van de kosten niet kunnen voorkomen. Wel is het aannemelijk om te veronderstellen dat zonder deze maatregelen de kosten voor Jeugdzorg nog hoger zouden zijn.

Coalitieprogramma 2018 - 2022

In 2018 is het ambitieuze coalitieprogramma financieel vertaald. Toch komen er nieuwe ontwikkelingen die een financiële claim leggen (de één groter dan de ander). Deze hebben zich in 2019/2020 voorgedaan: brede school 's-Heerenberg, actualisatie centrumplan Didam etc. De oplossing is telkens dergelijke kosten te betrekken bij de beleidscyclus. Deze zijn nu, in deze Kadernota, financieel vertaald.

(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)				
Coalitieprogramma 2018 - 2022	2021	2022	2023	2024
Centrumplan Didam	158	44	128	34
Centrumplan Didam (koop-/samenwerkingsovereenkomst voormalige gemeentehuislocatie Didam eo met Groenstaete)			1.385	
Brede school 's-Heerenberg		268	-212	-212
Aangepast onderhoud bermen t.b.v. biodiversiteit	-22	-22	-22	-22
Totaal	136	290	1.279	-200

Centrumplan Didam:

De planning van het Centrumplan Didam is geactualiseerd. Enkele deelprojecten worden later ten opzichte van de planning van vorig jaar. Afronding van het Centrumplan staat gepland voor 2024 met het deelproject supermarktlocatie. Het betreffen incidentele voordelen.

Centrumplan Didam (voormalige gemeentehuislocatie Didam):

De transformatie van de voormalige gemeentehuislocatie Didam en omgeving is onderdeel van het Masterplan Didam. In het masterplan is het kader voor de transformatieopgave vastgelegd. Binnen dat kader heeft particulier Groenstaete het plan ontwikkeld. Het ontwikkelingsplan voor deze locatie gaat uit dat er twee supermarkten (Coop en Aldi) worden gerealiseerd met daar bovenop 37 appartementen (16 boven de Coop plus 21 boven de Aldi) en een gezamenlijk parkeerterrein. De uitgangspunten zijn uitgewerkt in een 'Samenwerkingsovereenkomst locatie voormalig gemeentehuis Didam e.o.' (SOK). Aan deze SOK is een koopovereenkomst voor verwerving van gemeentelijke gronden gekoppeld, die onderdeel uitmaken van het plangebied. De verwachting is dat de opbrengst in het jaar 2023 wordt ontvangen.

Brede school 's-Heerenberg:

In de huidige begroting 2020 wordt uitgegaan van een investering van € 7 mln. Diverse malen is reeds aangegeven dat door verloop van tijd en de aanpassing van de VNG-normen (m.n. het gevolg van prijsstijgingen in de bouwsector) de kosten hoger zullen uitvallen dan de eerder indicatief begrote kosten van € 7 mln. Inmiddels heeft er een nieuwe doorrekening plaatsgevonden op basis van de nieuwe VNG-normen en komt de bouw van een nieuwe brede school op een investeringsbedrag van € 12 mln. Vanaf 2023 zijn de kapitaallasten opgenomen in onze begroting. Dit betekent een verhoging van € 212.000. Ten opzichte van vorig jaar – waarbij we ervan uitgingen dat vanaf 2022 de kapitaallasten ingingen – betekent dit een incidenteel voordeel van € 268.000. Op dit moment gaan we ervan uit dat de brede school 's-Heerenberg in 2022 opgeleverd gaat worden.

Aangepast onderhoud bermen t.b.v. biodiversiteit

Dit betreft een veranderde wijze van bermbeheer, overgang naar ecologisch beheer. Het beleidsplan volgt medio 2021.

Nieuw beleid

Naast het coalitieprogramma is bij de begroting 2019 ook nieuw beleid vastgesteld. Ook hier komen er nieuwe ontwikkelingen die een financiële claim leggen (de één groter dan de ander). Deze hebben zich in 2019/2020 op enkele onderwerpen voorgedaan. De oplossing is telkens dergelijke kosten te betrekken bij de beleidscyclus. Deze zijn nu, in deze Kadernota, financieel vertaald.

(bedrag x € 1.000, "-" = nadeel)

Nieuw beleid	2021	2022	2023	2024
Afsluiting Pittelderstraat	-30	-30	-30	-30
Rotonde Bievankweg-Ruighoek	-5	-5	-5	-5
Mindervalidenlift de Muizenberg	-2	-2	-2	-2
Monumentale graven	41	41	41	41
Klompepad			26	26
Energiefonds			-50	-50
Totaal	4	4	-20	-20

Afsluiting Pittelderstraat:

Bij de vaststelling van de begroting 2020 heeft de gemeenteraad een bedrag van € 30.000 ingeboekt als bezuiniging in verband met het niet doorgaan van de afsluiting van de Pittelderstraat. In de eerste plaats waren hier al de nodige kosten voor gemaakt. In de tweede plaats is de kredietvotering vorig jaar mei/juni in de gemeenteraad geweest. Toen was dit bedrag al anders ingevuld, dus achteraf gezien had deze bezuiniging van € 30.000 niet ingeboekt mogen worden.

Rotonde Bievankweg-Ruighoek:

In 2019 is bij de Bestuursrapportage € 240.000 afgeraamd (van € 600.000 naar € 360.000), omdat het project ruim binnen budget was gerealiseerd. Later is er aanvullend voor gekozen om betonblokken te plaatsen om het vrachtverkeer in betere banen te leiden. Hierdoor is de afgeraamde € 240.000 achteraf teveel gebleken. Bij de laatste kredietrapportage (jaarrekening 2019) is gerapporteerd dat er € 78.000 teveel is afgeraamd. De aanvullende kapitaallasten hiervan zijn € 5.070 (afschrijving € 3.900 per jaar, rente € 1.170 per jaar).

Mindervalidenlift de Muizenberg:

Voor de lift is in zijn totaal een bedrag van € 31.000,- benodigd. De overschrijding bedraagt € 16.000. De aanvullende kapitaallasten bedragen € 2.000.

Monumentale graven:

Dit budget had betrekking op onderhoud begraafplaatsen. Het oorspronkelijk bedrag is in het kader van bezuinigingen structureel geschrapt. Voor 2020 is incidenteel € 10.000 beschikbaar voor Joodse begraafplaats.

Klompepad:

De laatste bijdrage voor het Klompepad is in 2022 (een bedrag van € 26.000). Bedrag is in de begroting abusievelijk nog doorgetrokken naar 2023 en 2024.

Energiefonds:

Bij de vaststelling van de begroting 2020 heeft de gemeenteraad via een amendement op de begroting het volgende besloten:
De risicovoorziening voor het regionaal energiefonds (50% van het ingelegde bedrag) pas in te zetten vanaf het jaar 2021. Voor het jaar 2021 tot en met 2024 een bedrag van € 50.000 als voorziening op te nemen (in plaats van € 100.000) en de rest van de risicovoorziening uit te smeren tot de looptijd in 2028, dus 7 jaren een bedrag van € 50.000 per jaar. Het bedrag van € 50.000 voor de jaren 2023 en 2024 zat in feite nog niet in de meerjarenschijven van de begroting 2020. In deze Kadernota worden deze bedragen bijgeraamd.

Hervormingen

Voor de jaren 2021 – 2024 gaan we er op dit moment van uit dat de hervormingen (besloten op 7 november 2019) volledig gerealiseerd gaan worden. De bezuiniging bedraagt vanaf 2023 ruim € 2,7 mln.

In de eerste monitor van 2020 wordt voorgesteld om een 5-tal posten af te boeken met als motive-ring: deze worden niet gerealiseerd. Verwachting was dat ruim € 1,2 mln. aan bezuiniging gerealiseerd zou worden, na afboeking wordt dit maar € 0,6 mln. (50%).

Dat betekent dat voor € 0,6 mln. aan alternatieve dekkingsmiddelen moet worden gezocht of ten laste van onze Algemene Reserve gaat.

Loon- en prijsstijgingen

Loonkosten

Totaal is hier in de begroting circa € 21 mln. mee gemoeid. We hechten belang aan het kritisch blijven volgen van deze kosten. De ontwikkeling van de personeelskosten alsmede de benodigde formatieomvang wordt dan ook periodiek gemonitord.

De cao gemeenten loopt tot 1 januari 2021.

De stijging van de loonkosten als gevolg van premieafdrachten, cao-ontwikkeling, e.d. ramen we voorshands op 2,8% (bron: Centraal Economisch Plan (CEP) 2020), hetgeen een kostenverhoging van afgerond € 570.000 betekent. De reguliere periodieke verhogingen ramen we voorshands op € 110.000. In totaliteit komt de stijging van de loonkosten op een bedrag van € 680.000. Deze kosten hebben een structurele doorwerking voor 2021 en volgende jaren. Deze meerkosten worden deels gecompenseerd vanuit het Gemeentefonds en de eigen inkomsten.

Prijsstijgingen

In het CEP 2020 wordt een prijsstijging verwacht van 1,7%. De totale meerkosten van de prijsstijgingen zullen ca. € 540.000 bedragen. Daarboven op zullen ook de prijsaanpassingen van de budgetsubsidies leiden tot meerkosten (circa € 80.000).

De systematiek rondom de budgetsubsidies heeft zijn grondslag in de Nota "Harmonisering budgetsubsidies". Hierin is een uniforme wijze van indexering bepaald. Leidend hierbij zijn de indexcijfers die genoemd staan in de meicirculaire voor prijs overheidsconsumptie netto materieel (1/3) en beloning werknemers (2/3). Door het hanteren van deze indexcijfers worden we gecompenseerd door de Algemene Uitkering in plaats van rekening te houden met de cao's uit diverse branches die weer andere indexpercentages hanteren.

Compensatie

Uiteraard zullen we al deze aanpassingen op detailniveau verwerken in de begroting 2021.

De dekking van deze meerkosten zal met name moeten worden gevonden in het accres (de volumegroei) van de Algemene uitkering, waarin een gedeeltelijke compensatie voor de toename van loonkosten en prijsstijgingen wordt geacht te zijn opgenomen. Op basis van de decembercirculaire 2019 gaan we voor Montferland voorshands uit van een bedrag van € 800.000.

Voor het overige zal compensatie moeten worden gevonden in een indexering van de eigen inkomsten (lees OZB). Op basis van ervaringen gaan we voorshands uit van een inkomstenverhoging van € 120.000.

Per saldo ramen we voor de nominale ontwikkelingen een netto kostenpost van:

• Loonkosten	- € 680.000	
• Prijsstijgingen (incl. budgetsubsidies)	- € 620.000	
Subtotaal		- € 1.300.000
• Compensatie Gemeentefonds	€ 800.000	
• Eigen inkomsten	€ 120.000	
Subtotaal		€ 920.000
Netto kosten		- € 380.000

Resumé

De jaarschijf 2024 maakte geen deel van de (meerjaren)begroting 2020 – 2023. Het saldo in de tabel hierna is gelijk gehouden aan die van de jaarschijf 2023, derhalve € 1.420.000.

Het bijgestelde financiële beeld meerjarig is als volgt:

	Bedragen x € 1.000			
	2021	2022	2023	2024
Saldi conform begroting 2020 - 2023	725	999	1.420	1.420
(Autonoom) bestaand beleid	-2.549	-2.063	-2.056	-2.037
Sociaal Domein	-1.029	-1.007	-1.007	-1.007
Coalitieprogramma 2018 - 2022	136	290	1.279	-200
Nieuw beleid	4	4	-20	-20
Hervormingen	-	-	-	-
Loon- en prijsstijgingen	-380	-380	-380	-380
Kadernota 2021 - 2024	-3.094	-2.156	-763	-2.224

De saldi uit de Kadernota 2021 – 2024 zijn rood. De volgende zaken zijn nog **NIET** verwerkt:

- Ingaande 2022 wordt er een nieuw verdeelstelsel ingevoerd. Voor plattelandsgemeenten komt er zeer waarschijnlijk een nadelig herverdeeldeffect. Onze externe adviseur omtrent de algemene uitkering adviseert om in 2022 een korting te ramen van € 25 per inwoner en met ingang van 2023 € 50 per inwoner. Voor Montferland zou dat ongeveer betekenen € 0,9 mln. in 2022 en met ingang van 2023 structureel € 1,8 mln. We verwachten pas in de loop van het 4e kwartaal 2020 meer duidelijkheid hierover.
- Daarnaast zijn er nog een aantal onderwerpen waartoe is besloten in het college om deze mee te nemen in de prioriteitenafweging. De financiële consequenties van dit nieuwe beleid zit nog niet verwerkt in bovenstaande cijfers. Deze onderwerpen worden benoemd onder het kopje Nieuw beleid 2021-2024.
- In deze cijfers zijn de eventuele consequenties die voortkomen uit de corona crisis nagevoel nog niet verwerkt.
- Tot slot de hervormingen waar de raad op 7 november 2019 toe heeft besloten. In bovenstaande cijfers gaan we ervan uit dat de oplopende taakstelling tot circa € 2,7 mln. vanaf 2023 volledig wordt gerealiseerd.

Natuurlijk zijn er ook positieve ontwikkelingen, namelijk een positieve meicirculaire. Echter, deze worden in de huidige werkelijkheid opgeslokt / teniet gedaan door de negatieve ontwikkelingen.

Nieuw beleid 2021 - 2024

Ieder jaar is er ook sprake van "nieuw beleid". Voor 2021 en verder leven er een aantal beleidswensen vanuit het college welke voortkomen uit:

- Het in werking treden van nieuwe of gewijzigde regelgeving;
- Noodzakelijk/aanvullende maatregelen om de beoogde doelstellingen te realiseren;
- Actualisatie/bijstelling van beoogde doelstellingen, bijvoorbeeld omdat deze niet meer actueel/realistisch zijn;
- Coalitieprogramma 2018 - 2022.

De voornemens van het college zullen worden afgewogen bij het opstellen van de begroting 2021 - 2024. Hieronder volgt het overzicht met de voornemens vanuit het college:

Voorstellen nieuw beleid 2021						
Onderwerp	2021	2022	2023	2024	Afdeling	Samenvatting
Instellen van een Omgevingslab	€ 35.000,00	€ -	€ -	€ -	Ontwikkeling	Inulling omgevingslab (komt voort uit implementatietraject Omgevingswet). Gelden beschikbaarstellen voor communicatie en software.
Participatiekader	€ 20.000,00	€ -	€ -	€ -	Ontwikkeling	Opstellen participatiekader omdat nu diverse trajecten parallel aan elkaar lopen (op advies van de rekenkamercommissie). Gelden reserveren aangaande (externe) advisering en communicatie.
Logistieke Studie EMZ	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	Ontwikkeling	Aanbevelingen uit onderzoek Grensoverschrijdende regionale analyse EMZ uitvoeren. Structureel op de kaart zetten van de EMZ hotspot.
Bekostiging uitvoering Liemerse Eco Visie 2040	€ 43.000,00	€ 43.000,00	€ -	€ -	Ontwikkeling	Uitvoering van de Liemerse Economische Visie 2040
Zonnepanelen en warmtepomp Muizenberg / Brede School Noord	€ -	€ 25.700,00	€ 25.700,00	€ 25.700,00	Middelen	Zonnepanelen en warmtepompen ten behoeve van de sporthal de Muizenberg en de tafeltennisshal in de Brede School Noord te Didam. Kredietvraag € 300.000.
SDE-subsidie en besparing energiekosten	€ -	€ -25.700,00	€ -25.700,00	€ -25.700,00	Middelen	Ivm subsidie en besparing energiekosten een gelijk bedrag aan kapitaallast.
Aanschaf apparatuur documentcontrole en gezichtsvergelijking	€ 18.850,00	€ 18.850,00	€ 18.850,00	€ 18.850,00	Publiekszaken	De aanschaf van Oribi ID-burger voor de balies burgerzaken
						Aanleiding is het raadsbesluit van 7/11/2019 om de inzet van het particuliere beveiligingsbedrijf (RP Security) per 1/1/2021 te beëindigen. Daarnaast is aan de raad een notitie over de personele capaciteit van de BOA's toegezegd. Verzoek is 1,12 fte uitbreiding.
Personele capaciteit BOA's	€ 72.000,00	€ 72.000,00	€ 72.000,00	€ 72.000,00	Vergunning en Handhaving	Ivm wijziging in procesvoering (uitgebreider proces) Omgevingsvisie moeten structureel extra werkzaamheden worden uitgevoerd.
Budget Omgevingsvisie	€ 20.000,00	€ -	€ -	€ -	Ontwikkeling	Ivm veranderende inzichten aangaande omvang project huidige kredietbedrag verhogen met 460 van 900 naar 1.360
Reconstructie Sint Jansgildestraat en Eltenseweg	€ -	€ 29.900,00	€ 29.900,00	€ 29.900,00	Openbare Werken	Uitsel van vaststelling van nieuw gemeentelijk beleid voor recreatie en toerisme is gewenst, gezien de gevolgen van het coronavirus voor de sector.
Uitvoering nieuw beleid recreatie en toerisme:					Publiekszaken	Het budget voor recreatie en toerisme in de kadernota éénmalig te verhogen in 2021 met € 20.000 t.b.v. marketing, promotie en communicatie, teneinde Montferland als zelfstandig gebied op de kaart te kunnen zetten.
Marketing	€ 20.000,00	€ -	€ -	€ -	Publiekszaken	Inhuren van kennis en kunde bij de aanvraag van fondsen en subsidies en zo de publieke, private en publiek-private samenwerking te stimuleren.
Inhuur tbv aanvraag fondsen/subsidies	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	Publiekszaken	Bouwen digitaal arrangementennetwerk voor de Montferlandse vrijetijdssector.
Opzet digitaal arrangementennetwerk	€ 18.750,00	€ 18.750,00	€ 18.750,00	€ -	Publiekszaken	Een extra subsidiepot voor projecten die aansluiten bij de uitvoering van het nieuwe beleid. Deze subsidiepot kan in 2021 t/m 2023 geheel of gedeeltelijk gebruikt worden om de gehele sector te ondersteunen in de nadelige gevolgen van Corona.
Subsidiepot nieuw beleid/ondersteuning nadelige gevolgen coronavi	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	Publiekszaken	
Beveiliging van de IT-omgeving	€ 55.000,00	€ 55.000,00	€ 55.000,00	€ 55.000,00		Diverse maatregelen om de IT omgeving te beveiligen tegen data-lekken en bescherming gevoelige informatie
Straathoekwerker	€ 32.000,00	€ 32.000,00	€ -	€ -	Ontwikkeling	Overlast risicojeugd beperken door inzet straathoekmedewerker, 24 uur per week duur van 2 jaar.
Stimuleren sportdeelname ouderen	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	€ 50.000,00	Ontwikkeling	Inzet tweetal buurtsportcoaches in cofinanciering met het Rijk en het veld om ouderen aan het sporten te krijgen om vitaliteit te verhogen.
Inrichten openbare ruimte	€ 40.000,00	€ 40.000,00	€ 40.000,00	€ 40.000,00	Ontwikkeling	Inrichting van beweegvriendelijke buitenruimte. Dit werkt stimulerend voor het beweeggedrag van mensen.
Maatjesproject	€ 20.000,00	€ 20.000,00	€ 20.000,00	€ 20.000,00	Ontwikkeling	In dit project worden kinderen die anders een indicatie hadden ontvangen voor lichte hulp begeleidt door vrijwilligers. Financiering Oranjerfonds stopt. Evaluatie volgt maar vooruitzichten zijn positief.
Inhuis steungezinnen	€ 12.000,00	€ 12.000,00	€ 12.000,00	€ 12.000,00	Ontwikkeling	Vrijwilligers zetten zich in voor overbelaste gezinnen. Dit voorkomt dure residentiele plaatsingen.
Wijziging woonplaatsbeginsel	€ 37.000,00	€ -	€ -	€ -	Ontwikkeling	Het woonplaatsbeginsel wijzigt. Kinderen die op moment van voogdijmaatregel in Montferland wonen (ongeacht in welke gemeente feitelijke uitvoering van voogdij is) komen voor rekening van de gemeente Montferland. Lereren kennen van doelgroep en de betreffende zorgvraag zal in toekomst (financieel) besparing opleveren. Nu halfjaar 1 fte voorbereiding om dit te onderzoeken
Niet gecontracteerde jeugdhulp	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	Ontwikkeling	In de praktijk is er behoefte aan trajecten die formeel niet onder de jeugdwet vallen maar voorkomen dat jongeren verder afzakken of ontspreiden en zo afglijden naar dure jeugdzorg
						Inmiddels is – op basis van het voorontwerp inrichtingsplan – een doorberekening gemaakt van de te verwachte kosten. Om het inrichtingsplan Bloemenbuurt – zoals gepresenteerd tijdens de themabijeenkomst op 9 december 2019 - te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat er een aanvullende bedrag beschikbaar wordt gesteld, waarbij de volgende indeling wordt voorgesteld
Bloemenbuurt Didam			€ 39.000,00	€ 78.000,00	Ontwikkeling	2022: € 600.000
Provinciale bijdrage			€ -39.000,00	€ -78.000,00	Ontwikkeling	2023: € 600.000
Bestuursopdracht programma 's-Heerenberg-Oost	€ 90.000,00				Ontwikkeling	De kapitaallasten worden mogelijk gedekt door een ontvangen subsidiebedrag van de provincie Gelderland.
Mediabeleidsplan	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	€ 25.000,00	Publiekszaken	Extern inhuren voor voor het opstellen van een programma voor 's-Heerenberg-Oost. Betreft de vorming van streekomroepen. Bijdrage gaat van € 1,30 per huishouden naar € 1,25 per inwoner
Pilot Hollands Kroon	€ 5.430,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00	€ 15.000,00	Staf	Betreft een mobiel servicepunt in de vorm van een camper. Deze staat door de weeks op verschillende plaatsen binnen die gemeente. De gemeente krijgt daardoor een 'gezicht' en komt dichtbij de burger. Investering € 125.000 incl en € 87.000 excl, afschrijving in 10 jaar. Daarnaast vaste kosten € 5.430 (verzekering, onderhoud ect.)
Regio Arnhem Nijmegen	pm	pm	pm	pm	Middelen	Bedrijfsplan voor de nieuwe samenwerking regio Arnhem-Nijmegen. Verwachting is € 60.000 structureel.
	€ 719.030,00	€ 536.500,00	€ 461.500,00	€ 442.750,00		

3.2 Vermogen

Algemene Reserve

De Algemene Reserve is een belangrijk onderdeel van ons (weerstand)vermogen. Hieronder volgt het verloop van onze Algemene Reserve. Alle mutaties vloeien voort uit eerdere besluitvorming.

Ontwikkeling Algemene Reserve

(Bedragen x € 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1-1 (o.g.v. jaarrekening 2019)	5.579	3.931	3.548	3.548	4.288
<i>Toevoegingen</i>					
1. Voorfinanciering: Planontwikkeling Lengel/'s Bergh-Oost. Correctie afwaardering jaarrekening 2012 na vaststelling bestemmingsplan				740	
<i>Onttrekkingen</i>					
2. Negatief saldo begroting 2020	-302				
3. Voorgenomen onttrekking n.a.v. de jaarrekening 2019	-336				
4. Aanpassing sportparken i.v.m. fusies	-94				
5. Impuls realiseren nieuwe dorpsvoorziening Kern Stokkum	-250				
6. Bijdrage drainage / kunstgras voor Sprinkhanen (272.000), Kilder (50.000) en vv 't Peeske (189.000)	-511				
7. Implementatie van de Omgevingswet	-100				
8. Integraal ICT Beveiligingsplan	-55				
9. Geëxtrapoleerde opbrengst zonnepark (Braamt)		-83			
10. Begrotingstekorten 2021 e.v.		-300 PM	PM	PM	PM
Verwacht saldo per 31-12	3.931	3.548	3.548	4.288	4.288

Conform de Nota Reserves en Voorzieningen 2018 streven we met ingang van 2019 naar een weerstandratio van minimaal 2,0 (uitstekend). Bij gelijkblijvende risico's en gelijkblijvende weerstandscapaciteit, zoals vermeld in de jaarrekening 2019, is de conclusie dat de hoogte van de Algemene Reserve van uitstekende omvang is. De berekende ratio bedraagt namelijk 5,0. Hierbij dient opgemerkt te worden dat na vaststelling van de nota reserves en voorzieningen, in november 2018, is besloten om het saldo ad. € 15,8 miljoen van de reserve verkoop aandelen Nuon in de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit te betrekken.

Als grootste risico's schatten we momenteel in de gevolgen van de herijking van het gemeentefonds, de ontwikkelingen in het sociaal domein en de gevolgen van het Corona virus. De uitbraak van COVID-19 (corona) eind februari 2020 een enorme impact heeft op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen. De financiële gevolgen hiervan kunnen we op dit moment nog niet inschatten.

Ook de ontwikkelingen in het Sociaal Domein vormen voor Montferland een groot risico. De fors hogere uitgaven hebben er toe geleid dat de reserve Sociaal Domein is uitgeput.

Indien de ingeboekte bezuinigingsmaatregelen op de korte termijn niet de gewenste financiële effecten opleveren, zal dit voor de komende jaren er toe leiden dat er een fors beroep zal worden gedaan op onze Algemene Reserve, waardoor onze weerstandratio zal afnemen.

Voor de jaarschijf 2021 e.v. gaan we er vooralsnog van uit dat de ingeboekte bezuinigingen / hervormingen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd. Indien we hier niet in slagen dan zal dit ten laste gaan van onze Algemene Reserve.

Indien er voor jaarschijf 2021 geen direct financieel aanwijsbare maatregelen worden getroffen zal ons Algemene Reserve na 2021 niet meer toereikend zijn voor de tekorten vanaf 2022.

Coalitieprogramma 2018 - 2022

In het coalitieprogramma staan de volgende speerpunten inzake onze financiële huishouding weer-gegeven:

- De financiële huishouding en reserves moeten op orde worden gehouden;
- Er moet een verbetering komen in de gemeentelijke kengetallen;
- Er zal terughoudend omgegaan worden met zaken die potentiële hoge financiële risico's met zich meebrengen.

Financiële kengetallen

De vijf financiële kengetallen geven samen een beeld van de financiële ontwikkelingen in de gemeente. Eén los kengetal zegt echter weinig over de totale financiële positie. Of een hoge schuldquote voor een gemeente nadelig is, hangt bijvoorbeeld af van het eigen vermogen en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Onderstaande een toelichting op de verschillende kengetallen.

Wellicht ten overvloede: deze kengetallen zijn gebaseerd op de jaarrekening 2019. De cijfers zijn niet geactualiseerd n.a.v. de prognoses in deze Kadernota.

Kengetal	Financiële kengetallen Montferland (%)					
	Rek. 2018	Begr. 2019	Rek. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
1a Netto schuldquote	80%	97%	65%	119%	108%	95%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	73%	86%	58%	112%	102%	89%
2 Solvabiliteitsratio	26%	24%	25%	20%	22%	24%
3 Structurele exploitatieruimte	0,01%	0,23%	0,31%	-0,84%	0,27%	0,32%
4 Grondexploitatie	18%	9%	6%	5%	2%	0%
5 Belastingcapaciteit	103%	107%	107%	111%	111%	111%

Hieronder een kort uitleg per kengetal.

Weerbaarheid: kan de gemeente tegen een stootje?

Netto schuldquote (ongecorrigeerd): De niet gecorrigeerde netto schuldquote geeft het risico voor de gemeente weer als derden niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Denk bij voorbeeld aan een woningcorporatie, die geld heeft geleend bij de gemeente. Hoe lager, hoe beter.

Netto schuldquote (gecorrigeerd): De netto schuldquote geeft aan of de gemeente in staat is de schulden terug te betalen waarvoor zij volledig zelf aan de lat staat. Ook hier geldt: hoe lager, hoe beter.

Solvabiliteit: De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de bezittingen van de gemeente. Hoe hoger, hoe beter.

Grondexploitatie: Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Hier geldt: hoe lager, hoe minder risicovol.

Wendbaarheid: kan de gemeente zich relatief snel aanpassen aan veranderende omstandigheden?

Hierbij zijn de volgende kengetallen van belang:

Belastingcapaciteit: De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Hoe lager hoe beter.

Structurele exploitatieruimte: Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken met de totale baten. Hoe hoger, hoe beter.

De financiële kengetallen dienen in samenhang te worden gezien om onze financiële positie te beoordelen. Onze schuldquotes zijn in 2019 aanzienlijk verbeterd ten opzichte van 2018 en ook ten opzichte van de percentages waar we bij de begroting 2020 vanuit zijn gegaan.

In 2019 vallen vier kengetallen in de categorie voldoende (netto schuldquote gecorrigeerd, netto schuldquote gecorrigeerd, structurele exploitatieruimte en grondexploitatie) en één in de categorie matig (solvabiliteitsratio) en één in de categorie onvoldoende (belastingcapaciteit). Rekening houdend met ons uitstekende weerstandsvermogen kunnen we concluderen dat we de financiële positie van onze gemeente niet hoger dan als matig kunnen kwalificeren. De reserve sociaal domein is in 2019 volledig uitgeput is het is nog maar de vraag of alle ingeboekte bezuinigingen (volledig) kunnen worden gerealiseerd. Mede daardoor zal de druk op onze solvabiliteit in de komende jaren toenemen.

Op dit moment laten de prognoses in deze Kadernota 2021 een zorgelijk beeld zien die haaks op bovenstaande uitgangspunten staat en zonder maatregelen zullen leiden tot een verslechtering van de kengetallen. Immers, we teren flink in op onze reserves. Onze solvabiliteitsratio zal dalen naar "onvoldoende".

Ook het kengetal voor de belastingcapaciteit zal naar verwachting gaan toenemen.

Reserve "Nuon"

Deze geblokkeerde reserve is gevormd uit verkoop van de aandelen Nuon in 2009.

De opbrengst bedroeg afgerond € 34 mln. Het grootste deel is inmiddels aangewend voor onder andere incidentele nadelen gedurende de crisisjaren, extra afschrijving, op peil brengen van bestemmingsreserves, maar ook voor incidentele uitgaven.

De stand van deze reserve op 1 januari 2020 is afgerond € 15,8 mln. Na aftrek van verplichtingen resteert € 15,1 mln.

Deze reserve valt onder de Algemene Reserves en is dus geen bestemmingsreserve. Het maakt als zodanig deel uit van ons weerstandsvermogen.

De reserve kenmerkt zich als een "geblokkeerde" reserve. Hiermee bedoelen we dat aanwending mogelijk is, maar er de nodige haken en ogen aan zitten:

- De reserve heeft een bufferfunctie. Zeer van belang indien de Algemene Reserve niet meer toereikend is ;
- Het is een "fictieve" reserve: Aanwending van deze reserve leidt tot een beroep op de kapitaalmarkt en dus structurele rentelasten. Volledige aanwending (lees € 15 mln.) leidt tot een verslechtering van de begrotingssaldi van € 150.000 structureel (o.b.v. 1% rente);
- Aanwending leidt tot verslechtering van onze solvabiliteitsratio.

Gelet op deze kanttekeningen is het belangrijk de reserve Nuon in stand te houden.

Financiering

In de begroting 2021 zullen de kapitaallasten (rente- en afschrijvingen) opnieuw worden berekend. Van belang zijn hierbij de volgende aspecten:

- hoe ontwikkelen zich de boekwaarden van de activa en de grondexploitatie?;
- zijn er in de periode 2020 – 2024 vaste geldleningen die aflopen en/of moeten er nieuwe geldleningen worden aangetrokken?;
- hoe ontwikkelt zich de rente op de kapitaal- en geldmarkt?;
- hoe ontwikkelt zich onze reserve- en voorzieningenpositie?

Mutaties op al deze terreinen leiden er toe dat het totaal aan kapitaallasten (ca. € 6 mln.) in positieve of negatieve zin moet worden bijgesteld. Definitief inzicht in al deze aspecten komt aan bod bij het opstellen van de begroting 2021.

Zowel vanuit de begroting 2019 als de begroting 2020 loopt er, o.a. als uitvloeisel van het Coalitieprogramma 2018-2022, een aantal zaken, zoals de div. stimuleringsleningen alsmede diverse investeringen (Centrumplan en renovatie Bloemenwijk). Deze leggen daarbij een behoorlijk beslag op de beschikbare financieringsmiddelen.

De grondexploitaties hebben in 2019 gezorgd voor een positieve kasstroom van ca. € 8 mln. Op basis van de thans bekende gegevens wordt uit de grondexploitatie in 2020 een positieve kasstroom verwacht van ca. € 4 mln. Voor 2021 ligt deze positieve kasstroom op ca. € 5 mln.

De positieve ontwikkeling van de grondexploitatie op Bedrijventerrein A18 heeft ook tot gevolg dat de bijdrage in de verliesvoorziening voor het bedrijventerrein is verlaagd van € 3,3 mln. naar ca. € 1,6 mln. Deze bijdrage zal dit jaar worden betaald aan de gemeente Doetinchem.

Tegenover deze positieve ontwikkelingen staat de toegenomen behoefte aan financiering vanuit de investeringen. Op dit moment wordt voor 2020 een financieringsbehoefte verwacht van ca. € 6,2 mln. Het is momenteel onduidelijk wat de ontwikkelingen voor 2021 zullen zijn. Onder normale omstandigheden is een oplopende financieringsbehoefte van € 10 - € 12 mln. te verwachten. Dit alles leidt, in combinatie met de ontwikkeling van de reguliere financieringsbehoefte tot een situatie waarbij, afhankelijk van de voortgang van de diverse projecten, op zijn vroegst in het laatste kwartaal van 2020 aanvullende financiering noodzakelijk kan zijn in de orde grootte van € 5 - € 8 mln. Afhankelijk van de feitelijke marktomstandigheden zal dan bekeken worden wat de gewenste financiering is.

Een en ander is echter gebaseerd op de normale economische ontwikkeling die tot voor kort, dus voor de Corona-crisis werden verwacht. Door de nieuwe ontwikkelingen is op dit moment nog met geen mogelijkheid te zeggen wat de effecten zullen zijn.

Zo mogelijk zullen we de ontwikkelingen in de begroting 2020 verwerken. Daarmee kan dan zo nodig een afgewogen besluit over de (her)financiering worden genomen op basis van actuele informatie.

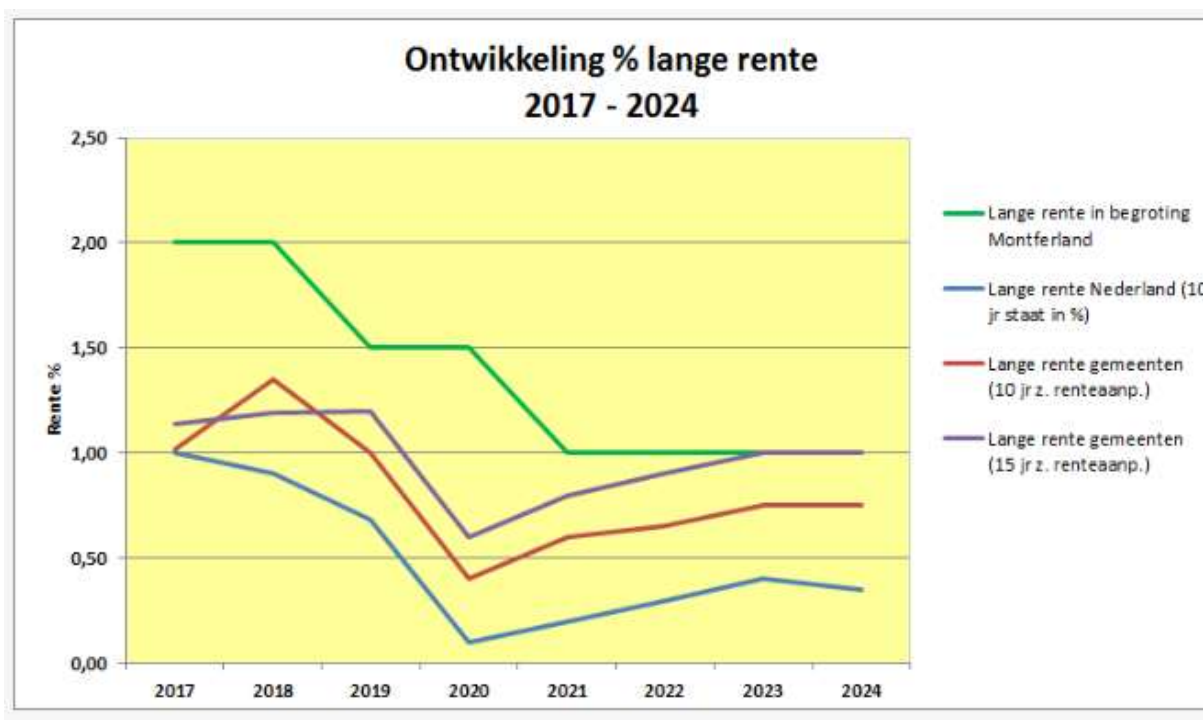
Solvabiliteit

Een van de speerpunten uit het Coalitieakkoord is de verbetering van de solvabiliteit. Echter door de reeds lopende investeringen met de bijbehorende financiering zal dit voorlopig niet aan de orde zijn. Het is overigens niet alleen afhankelijk van de investeringen. Ook de inzet van reserves heeft een nadelig effect op de solvabiliteit.

Renteontwikkeling

Zowel in de Kadernota 2020 als de Begroting 2020 is de verwachting uitgesproken dat de lange termijnrente voor de gemeenten in de loop van 2020 licht zal oplopen. Door de Corona-crisis zagen we de zgn. risicospread voor gemeenten kortstondig aanzienlijk oplopen. Dit zou een extra-stijging van 0,3 tot 0,4 % van de rente voor vaste financiering betekenen. Gelukkig is effect weer grotendeels teniet gedaan. Een en ander is ook sterk afhankelijk van het beleid van de ECB. Verwacht mag worden dat het stimuleringsbeleid van de ECB een dempend effect zal hebben waardoor de rente lager kan uitvallen. Voorlopig gaan we uit van een relatief laag renteniveau voor de lange termijnfinanciering van 0,4 tot 1,0 %.

Bij de geldmarktrente zien we veel meer het ruime geldbeleid van de ECB terug. Hoewel de geldmarktrente in de afgelopen tijd is opgelopen verwachten we dat deze, ook voor gemeenten, nog geruime tijd (licht)negatief zal blijven.

Voor nieuwe investeringen wordt in de berekeningen rekening gehouden met 1,0 %. Indien de daadwerkelijke rente in 2021 afwijkt van de verwachte 1,0%, betekent dit ook een afwijking in de rentelasten.

In de begroting 2020 is de rente voor de grondexploitaties aangepast tot 1,563%. Waarschijnlijk zal de voor 2021 toe te passen rente hiervan licht afwijken (de wijze van berekenen is wettelijk voorgeschreven). Dit zal duidelijk worden bij de opstelling van de begroting 2021.

3.3 Strategisch financieel beleid

We willen een gemeente zijn met een gezonde financiële huishouding. Autonome ontwikkelingen in combinatie met onze ambities nopen daarom tot het maken van keuzes.

Daarom stellen wij u het volgende voor:

Helaas zijn gemeenten in Nederland gezamenlijk niet in staat dit tij te keren. En zijn we dus op onszelf aangewezen. Vriendelijke maatregelen als 'slimmer dingen doen' en 'het goede gesprek' kunnen effect hebben, maar gaan de tekorten waar we nu voor staan niet wegwerken.

Op basis van het bovenstaande en de ervaringen uit het verleden moeten we kijken naar paarden-middelen, waar vier opties in beeld komen:

1. het 'activeren' van de Nuonreserve;
2. de tekorten simpelweg presenteren;
3. de tekorten (mede) afwentelen op ons voorzieningenniveau;
4. de tekorten (mede) afwentelen op onze grootste begrotingspost: de bedrijfsvoering.

Optie 1:

Er ligt nog een mooie reserve op de plank: de Nuon-reserve. Om gaten te dichten en hopen op betere tijden kan deze worden ingezet. De provincie zal hier niet in meegaan en – belangrijker nog – het is in feite het leggen van een veel te grote hypotheek op volgende (raads)perioden. Daarnaast is deze oplossing geen structurele oplossing, want de reserves zijn eindig.

Optie 2:

Deze is ook vorig jaar aan de orde geweest. Deze keuze is toen niet gemaakt en ook nu wordt daar negatief op geadviseerd. Ten eerste omdat de Provincie als toezichthouder kan/zal ingrijpen, ten tweede omdat we uiteindelijk te maken zullen krijgen met druk op onze lokale bestuurskracht. Het dient alleen als signalering van de tekorten en vraagt impliciet aan 'anderen' om het op te lossen. Alleen in gezamenlijkheid met andere gemeenten kan het presenteren van structurele tekorten een sterk signaal afgeven en mogelijk externe oplossingen forceren.

Optie 3:

Zoals ook bij eerdere bezuinigingsoperaties (2010, 2014, 2019) kan het lokale voorzieningenniveau – voor zover het autonome ruimte voor de gemeente betreft – neerwaarts worden bijgesteld. Hierdoor komt de leefbaarheid in onze kernen onder druk. Daarom wordt op voorhand geadviseerd hier terughoudend mee om te gaan, tenzij de raad samen met het college hierin ook keuzes wil maken.

Optie 4:

We gaan er simpelweg niet aan ontkomen: de bedrijfsvoering opnieuw en nog nadrukkelijker in beeld te brengen. De jaarlijkse kosten belopen zo'n 20 tot 25 miljoen.

Ervaring uit het verleden leert dat slechts één taakstelling per definitie wordt gerealiseerd en dat is die op de bedrijfsvoering. Eerdere bezuinigingen leverden € 1,7 resp. € 0,8 mln. op. Dat deze post vervolgens weer wordt aangevuld, met name door decentralisaties en nieuw beleid, doet daar verder niets aan af.

Inmiddels hebben we uit de begroting 2020 een nieuwe taakstelling op de bedrijfsvoering van oplopend € 0,5 miljoen in 2024. Het (sterk) ophogen van deze taakstelling wordt als optie gezien.

Dit vaststellen heeft natuurlijk grote impact op onze (loyale) organisatie en zal ook invloed hebben op de taken die de gemeente uitvoert.

Voorwaarden om dit te realiseren moeten nog worden gesteld (waarbij met name de vraag moet worden gesteld welke activiteiten we niet meer gaan uitvoeren – en in hoeverre dit dan weer ons voorzieningenniveau raakt). Ook moet een relatie worden gelegd met de organisatieontwikkeling waar we voor staan.

De coronaperiode waarin we verkeren kenmerkt zich door een sterk solidariteitsgevoel: we moeten het samen doen.

Het is wenselijk deze lijn in onze gemeente door te trekken; als gemeenteraad, college en organisatie samen deze taakstelling aanpakken. Alleen als we de handen ineen slaan en gezamenlijk optrekken slagen we erin de pijn samen gelijkwaardig te verdelen.

Daarom wordt geadviseerd een proces in te richten dat uiteindelijk zal leiden tot een sluitende begroting in november 2020. Een proces waarbij de gemeenteraad direct wordt betrokken.

Wat houdt bovenstaande in?

De tekorten in deze Kadernota zullen niet ingevuld gaan worden met maatregelen. Deze blijven dus duidelijk zichtbaar. Op deze manier willen we dus een signaal afgeven richting de Provincie (en Kabinet) dat extra geld noodzakelijk is. Wij sluiten met dit statement graag aan bij onze koepelorganisatie de VNG.

De financiële problemen worden door gemeenten in het gehele land gevoeld. We willen de tekorten zo minimaal als mogelijk ten koste laten gaan van de leefbaarheid binnen Montferland.

Ten tijde van het opstellen van de Programmabegroting 2021 zal er een plan van aanpak worden opgesteld hoe we de taakstelling gaan realiseren. Uitgangspunt hierbij is in 2024 een financieel gezonde huishouding te hebben, waarbij onze uitgaven in de lijn met onze inkomsten liggen. Gezien de omvang van ons tekort zal de oplossing liggen in een combinatie van bovenstaande opties. Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2021 – 2024 zult u gelijktijdig ook maatregelen vaststellen om tot een sluitende begroting te komen.

3.3.1 Vermogen

De solvabiliteit is momenteel een aandachtspunt en door de prognoses in deze Kadernota kan het een zorgpunt worden. Eén van de speerpunten in het Coalitieprogramma 2018 – 2022 is een verbetering van de gemeentelijke (financiële) kengetallen. Helaas kan de ontwikkeling hiervan niet los worden gezien van de exploitatieresultaten.

Een verbetering van het kengetal is dan ook alleen mogelijk door het niet verder interen op onze (eigen) vermogenspositie.

Weliswaar is een solvabiliteit met het predicaat “matig” op zich geen reden om de gemeente onder preventief toezicht te plaatsen. Het speelt wel een rol in de oordeelsvorming rond de goedkeuring. Ook geeft de slechte solvabiliteit aan dat we in hoge mate afhankelijk zijn van externe financiering. Dit impliceert afhankelijkheid en brengt risico's met zich mee.

B

eleids- en rekentechni- sche uitgangspunten begroting

4 Uitgangspunten (meerjaren)begroting 2021 – 2024

a. Algemeen

Bij de samenstelling van de begroting 2021 wordt rekening gehouden met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De basis voor de begroting is het bestaande beleid conform de vastgestelde begroting 2020 plus de begrotingswijzigingen in 2020 tot en met de raadsvergadering van 24 september 2020¹.

b. Tijdpad bestuurlijke behandeling

Bij het bestuurlijk behandel- en besluitvormingstraject is vooralsnog het volgende schema van toepassing:

Aktie	Datum
Verzending	17 september 2020
Begrotingsmarkt	12 oktober 2020
Vaststellen begroting	5 november 2020
Toezenen begroting GS	11 november 2020

c. Gemeentelijke belastingen

In het coalitieprogramma 2018 – 2022 is het volgende bepaald:

"De lokale belastingen en de OZB moeten zo min mogelijk verhoogd worden waarbij het verhogen van deze belastingen als laatste maatregel gezien moet worden."

Met inachtneming van dit gestelde hanteren we bij het opstellen van de ramingen de volgende uitgangspunten:

- 100% kostendekkendheid rioolheffing conform het vastgestelde Gemeentelijk Riolerings-Plan;
- 100% kostendekkendheid afvalstoffenheffing;
- Jaarlijks mag de OZB voor woningen en niet-woningen met maximaal de inflatie worden verhoogd. Alleen in uitzonderlijke gevallen kan hiervan worden afgeweken.
- Toeristenbelasting; geen verhoging van de toeristenbelasting, tenzij daar aanwijsbaar nieuwe toeristische investeringen tegenover staan. Het tarief voor de toeristenbelasting voor 2021 handhaven op € 1,25;
- Voor de tarieven, welke niet van rijkswege worden vastgesteld, geldt dat ze met het prijs-indexcijfer "Prijs overheidsconsumptie, netto materieel" (IMOC) uit de meicirculaire 2020 verhoogd worden, tenzij wetgeving of bestaand beleid anders luidt. De prognose voor 2021 bedraagt 1,7% (bron: CEP 2020). Afwijking op deze regel dient door de desbetreffende afdeling zelf gemotiveerd aangeleverd te worden.

¹ Onder voorbehoud. Het nieuwe vergaderschema was ten tijde van het afsluiten van deze kadernota nog niet bekend.

Prijsstijgingen levering goederen en diensten

Exploitatiebudgetten

- De diverse ramingen voor de levering van goederen en diensten worden aangepast aan het gestegen prijspeil. Hierbij wordt uitgegaan van het indexcijfer "Prijs overheidsconsumptie, netto materieel" (IMOC) uit de meicirculaire 2020.
Op basis van het Centraal Economisch Plan 2020 bedraagt de prognose voor 2020 1,7%.
- Het is echter mogelijk dat, op grond van andere ontwikkelingen of overwegingen, tot een aanpassing van dit percentage moet worden besloten. Dit wordt dan gemotiveerd meegenomen in de ramingen.
- Voor de jaren 2022-2024 wordt uitgegaan van een prijsmutatie van 0% ten opzichte van 2021. De reden hiervoor is dat we meerjarig in constante prijzen ramen.

Investeringskredieten

- (Restant)kredieten / projecten groter dan € 1.000.000 alsmede de kredieten voor de grondexploitatie worden jaarlijks geïndexeerd;
- Als basis voor de indexering geldt het indexcijfer "Prijs bruto overheidsinvesteringen"(IBOI). Dit cijfer wordt jaarlijks gepubliceerd in de meicirculaire. Op basis van het Centraal Economisch Plan 2020 bedraagt de prognose voor 2021 1,6%;
- In een aantal gevallen is er een betere, branche specifieke, index beschikbaar c.q. zijn er nadere afspraken gemaakt voor een bepaalde investering. Dit geldt bijv. bij de grondexploitatie. Daarbij wordt gewerkt met specifieke indexen van het Bureau Documentatie Bouwwezen (BDB).

d. Personele kosten

Formatie

- In de staat van personele sterkte zal uitgegaan worden van de toegestane formatie overeenkomstig het functieboek;
- Daar waar inmiddels aanvullende besluitvorming heeft plaatsgevonden, zal hiermee rekening gehouden worden.

Loonkosten

- Het in dienst zijnde personeel zal geraamd worden op basis van de salarisgegevens van april 2020, verhoogd met de te verwachten periodieke verhogingen;
- Voor vacatures zal een raming worden opgenomen gebaseerd op het maximum van het betreffende functieniveau.
- De huidige CAO heeft een looptijd tot 1 januari 2021. Aan de hand van het indexcijfer "Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers" ramen we de loonkostenstijging 2021 op 2,8% (bron: CEP 2020). Dit indexcijfer zal in de meicirculaire 2020 worden gepubliceerd.

Inhuur derden

- De raming wegens inhuur derden voor vervanging wegens ziekte en het oplossen van tijdelijke personele tekorten bedraagt 1,4% van de loonsom. Daarnaast worden ook de vrijkomende gelden uit vacatures hieraan toegevoegd.

Opleidingskosten

- De raming voor de kosten van opleiding bedraagt 1,5% van de loonsom.

e. Bijdragen aan samenwerkingsverbanden en subsidies

De raming van de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen wordt gebaseerd op de door de instituten/instellingen over te leggen begroting 2021.

De (budget)subsidies worden aangepast op basis van de uitgangspunten zoals vastgelegd in de subsidieverordening.

In de Nota "Harmonisering budgetsubsidies" is de wijze van indexering bepaald, namelijk aan de hand van het samengesteld gewogen gemiddelde van de volgende indexcijfers:

- "Prijs overheidsconsumptie, netto materieel" (IMOC); weging 1/3 deel;
- "Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers"; weging 2/3 deel.

Op voorhand gaan we er van uit dat de budgetsubsidies 2021 worden aangepast met 2,43% (bron: Centraal Economisch Plan 2020).

Dit indexcijfer zal naar aanleiding van meicirculaire 2020 definitief worden bepaald.

f. Wetswijzigingen

Daar waar sprake is van wetswijzigingen, ander beleid van hogere overheden, worden de lasten en baten van deze wijzigingen zo goed als mogelijk ingeschat. Uiteraard zijn er dan geen historische gegevens beschikbaar.

g. Autonome ontwikkelingen

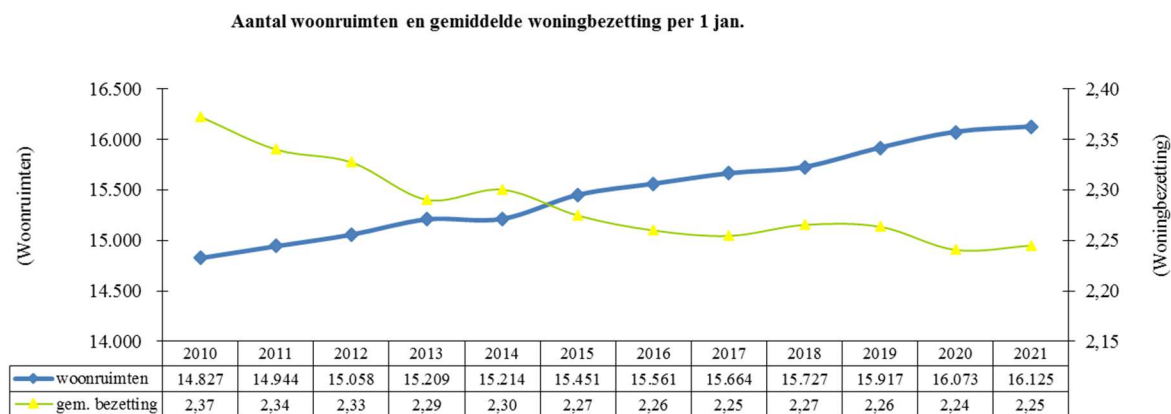
Deze ontwikkelingen kenmerken zich vooral in het wijzigen van aantallen waar we als gemeente, uitgaande van het bestaande beleid, geen invloed op hebben. Ook kunnen zich dergelijke ontwikkelingen voordoen door in het verleden aangegane contracten of vanuit de samenwerkingsverbanden.

Voorbeelden hiervan zijn: aantal inwoners, aantal woningen, aantal bijstandsontvangers, contracten, aantal bouwvergunningen, aantal huwelijken, enz.

Uiteraard zijn de aantallen per 1 januari 2021 niet hard; een reële inschatting is echter noodzakelijk.

Op basis van inschatting wordt uitgegaan van de volgende gegevens:

- aantal inwoners
 - 1-1-2020 36.014
 - 1-1-2021 e.v. 36.200
- aantal woonruimten
 - 1-1-2020 16.073
 - 1-1-2021 e.v. 16.125

De aantallen voor 2021 en volgende jaren zijn constant gehouden. Ook bij de berekening van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds wordt hier van uitgegaan. Uitgangspunt is namelijk dat een eventuele toename van inwoner- en woonruimte aantallen weliswaar leidt tot meer uitgaven, maar deze worden vervolgens gecompenseerd door een hogere Algemene uitkering. Voor een eventuele afname geldt hetzelfde.

Kapitaallasten (rente en afschrijving)

Staat van activa

- In de staat van activa (model C) worden alle investeringen opgenomen waartoe besloten is t/m de raadsvergadering van 16 april 2020. Voor de vervangingsinvesteringen 2021 – 2024 worden in de staat C ramingen opgenomen o.b.v. bedrijfseconomische levensduur. Bij daadwerkelijke vervanging wordt echter ook de technische noodzaak beoordeeld;
- Bij de vervangingsinvesteringen geldt hierbij dat de volledige kapitaallasten optreden in het jaar na de investering (dus de lasten van een vervangingsinvestering 2021 treden pas op in 2022);
- Voor de berekening van de kapitaallasten wordt ervan uitgegaan dat al deze investeringen volledig voltooid zijn (en betaald) per 1 januari 2021.
Dit houdt in dat in de begroting 2021 bij de diverse producten de volledige kapitaallasten worden opgenomen.

Nieuwe investeringen

- De nieuwe investeringen 2021 – 2024 maken deel uit van het besluitvormingsproces. Bij honorering zal er in de begroting een stelpost voor kapitaallasten en de eventuele exploitatielasten worden opgenomen;
- Ook hierbij geldt dat de kapitaallasten optreden in het jaar na de investering (dus de lasten van een nieuwe investering in 2021 treden pas op in 2022).

h. Rentepercentages

Hierna gaan we in op de werkwijze die we hanteren omtrent de rentepercentages.

Onderwerp (kaderstellend) bestuurlijk besluit	Werkwijze gemeente Montferland
I. Wordt bespaarde rente over de eigen (interne) financieringsmiddelen berekend?	Nee
II. Welke methode en percentage worden gehanteerd?	N.v.t.
III. Wordt rente aan de eigen (interne) financieringsmiddelen toegevoegd?	Op grond van het BBV mag aan voorzieningen geen rente worden toegevoegd. Deze lijn wordt door de BBV ook geadviseerd voor de reserves. Ingaande 2019 volgen wij deze lijn, maar maken we een uitzondering voor de reserves : • Onderwijshuisvesting; • Sportcomplex Montferland • Centrumplan Didam Aan deze bestemmingsreserves wordt toegerekend het inflatiepercentage "prijs nationale bestedingen" (afgerond op 0,5 naar boven). Voor 2021 hanteren wij 2,0% (bron CEP 2020).
IV. Wordt een omslagrente berekend om de rente aan producten toe te rekenen?	Ja.
V. Welk percentage wordt gekozen (markrente, gemiddelde vermogenskostenvoet, gemiddelde rentevoet over geleend geld of gedifferentieerde rentepercentages?)	<i>Nieuwe activa</i> Voor de calculatie van de rentelast van nieuwe investeringen wordt uitgegaan van het rentepercentage van nieuw aan te trekken vaste geldleningen, zijnde 1,0%. <i>Bestaande activa</i> De activa i.v.m. de doorverstreking van een tweetal leningen t.b.v. de woningbouw worden verrekend tegen het percentage van de lening. Voor de overige activa wordt uitgegaan van een toerekening van de rentelast op basis van een gemiddeld percentage van 1,5%. Dit komt overeen met de verwachte omslagrente (totale rente minus doorbelasting aan grondexploitatie en investeringen afgezet tegen totaal aan activa), afgerond naar boven op 0,5%.
VI. Wordt een omslagrente berekend om de rente aan grondexploitaties toe te rekenen?	Wij berekenen geen omslagrente voor toerekening aan de grondexploitaties.

Onderwerp (kaderstellend) bestuurlijk besluit	Werkwijze gemeente Montferland
VII. Welk rentepercentage wordt hierbij gekozen (marktrente, gemiddelde vermogenskostenvoet, gemiddelde rentevoet over geleend geld en eigen (interne) financieringsmiddelen of gedifferentieerde rentepercentages?	Er wordt gekozen voor een rente van, naar verwachting, 1,563% (was 1,664%). Voor nadere toelichting zie pagina 55 (onderdeel kapitaallasten).

Financieringslasten

We gaan uit van de volgende percentages bij de berekening van de rentelasten:

Soort Rente	Perc.	Toelichting
Rente over het financieringstekort tot aan de kasgeldlimiet	0,0	Tekort zal worden gefinancierd met korte financieringsmiddelen (m.n. rekening-courant; daggeld; kasgeld)
Rente op te nemen vaste geldlening	1,0	Op basis van prognose CEP 2020 afgerond naar boven.
Rentelast over het eigen en vreemd vermogen (reserves en voorzieningen)	1,0	Gelijk aan de raming voor de rentelast van een vaste geldlening
Rendement over uitgezette financieringsmiddelen	1,563	- Betreffende de financiering van de grondexploitatie cf. uitgangspunten BBV/Vpb; - Overige uit te zetten middelen
	0,0	

Een geraamd financieringstekort zal worden opgevangen door het opnemen van een raming voor kort geld (tot de kasgeldlimiet) en voor de rest door het opnemen van een raming voor de rentelast van een vaste geldlening.

i. Algemene uitkering

De raming van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds wordt gebaseerd op de meicirculaire 2020 van het Ministerie van BZK. Bij de raming voor de hoeveelheden wordt o.a. uitgegaan van de hiervoor genoemde aantallen woningen en inwoners.

Bij de berekeningen van de meerjarige ontwikkelingen van de Algemene uitkering 2021 – 2024 gaan wij uit van constante prijzen, dus het verwachte loon- en prijsniveau 2021.

j. Raming stelposten

Onvoorziene uitgaven

De hoogte van de raming voor onvoorzien is niet wettelijk voorgeschreven. De raming bedraagt € 10.000.

Onderuitputting

Uit voorgaande jaren is gebleken dat er altijd een onderuitputting is op de kapitaallasten, doordat planningen van projecten / investeringen niet gehaald worden. Vanaf 2018 is de stelpost nihil. Na genomen maatregelen is de ruimte binnen de investeringen naar een minimum gedaald. Daarnaast is ook het advies van de Provincie hiermee overgenomen.

Vanaf 2021 is er wel een risicopost van € 141.500 opgenomen (resterend bedrag, was € 250.000) voor het geval dat de hervormingen niet of gedeeltelijk worden gerealiseerd.

m. Algemene Reserve en reserve grondexploitatie

- De Algemene Reserve is een bestanddeel van de weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen kan in de vorm van een ratio worden weergegeven:

$$\text{Ratio} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

- Streven bij het weerstandsvermogen is een ratio van minimaal 1,0 en maximaal 2,0. In de begroting wordt de hoogte van de ratio berekend;
- Incidentele voordelen worden toegevoegd aan de Algemene Reserve;
- De minimale hoogte van de reserve Grondexploitatie bedraagt € 2,5 mln. De maximale omvang € 5 mln. Per 31 december 2019 bedraagt de stand € 5 mln.

Conform de nota "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" zullen we bij de begroting 2021 verder ingaan op mutaties in de risico's ten opzichte van de inventarisatie die gehouden is bij de jaarrekening 2019.

n. Overhead

Ingaande 2017 is de kostenverdeelstaat vervallen ten gevolge van de aanpassingen in de BBV. De directe loonkosten worden verdeeld op basis van ervaringscijfers over de jaren 2018 en 2019.

De overhead wordt niet verdeeld, maar cf. BBV verzameld in het overzicht "kosten overhead".

Er zijn twee uitzonderingen m.b.t. de overhead opgenomen in de regelgeving namelijk:

- aan lokale heffingen en leges kan fictief een aandeel in de kosten van overhead opgenomen worden (extra comptabel), en
- aan de grondexploitatie, investeringen en projecten met een subsidiebijdrage/bijdrage van derden kan een aandeel in de overheadkosten toegerekend worden (intra-comptabel).

In de financiële verordening 2017 is vastgelegd dat de kosten van de overhead volledig worden omgeslagen naar lokale heffingen, grondexploitatie en investeringen naar rato van de personeelslasten en kosten van inhuur van het(de) bij de lokale heffing, grondexploitatie en investeringen betrokken taakveld(en) en de totale personeelslasten en kosten van inhuur van alle taakvelden exclusief overhead.

B

**esluit tot vaststelling
van de kadernota**

5. BESLUIT TOT VASTSTELLING VAN DE KADERNOTA

Raadsbesluit

Onderwerp: Kadernota 2021 t.b.v. de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022 - 2024

De raad van de gemeente Montferland;

BESLUIT:

Het college verzoeken:

- bij de vaststelling van de Programmabegroting 2021 – 2024 een sluitende begroting in meerjarenperspectief aan te bieden;
- daartoe een pakket van maatregelen aan te bieden aan de gemeenteraad.

's-Heerenberg, 9 juli 2020

De raad van de gemeente Montferland,

De interim-griffier,

E. Boers

De voorzitter,

mr. P. de Baat MPM